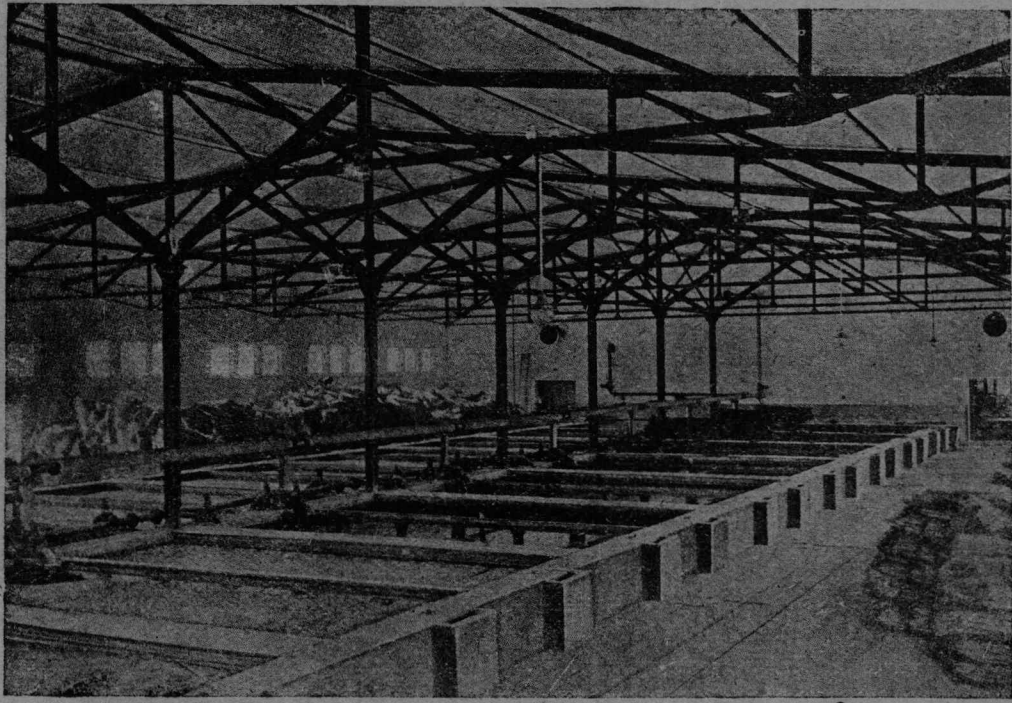

НПХУ-1
4

доньс 40 ур.

ПРОБОМ

ХУДОЖЕСТВОА ЛИТЕРАТУРА
Ж У Р Н А Л

В Ы Л Ъ З А В О Д П Ы Щ К Ё С

№

Август 30-од лун

1 9 3 0 В О

15-16

НЖ Коми

ОРДЫМ

ХУДОЖЕСТВОА ЛИТЕРАТУРА
Ж У Р Н А Л

Ставмуывса пролетаріјас, ӧтувтӧј

РЕДАКЦИЈАЛӦН АДРЕС:

СЫКТЫВКАР, ВАДОРВЫВ У., 38
КОМИ НЫГА ЛЕЗДИН

„Ордым“ сузӧдан дон:

Гражданаы: во кижлӧ—3 ш. 60 ур, 6 тӧ-
лые кижлӧ—1ш 80ур., тӧлые кижлӧ—30 ур.

Учрежденьӧјаслы да организацијајаслы:
во кижлӧ—7 ш. 20 ур, 6 тӧлые кижлӧ—
3 ш. 60 ур, тӧлые кижлӧ 60 ур.

ЛЕЗӦ ВКП(б) ОБКОМЛӦН КУЛТПРОП
ДА КАПП

ПЕТӦ БЫД ТӧЛЫГЫН ӦТЧЫД

15—16 №

АВГУСТ 1930-ӧд ВО

15—16 №

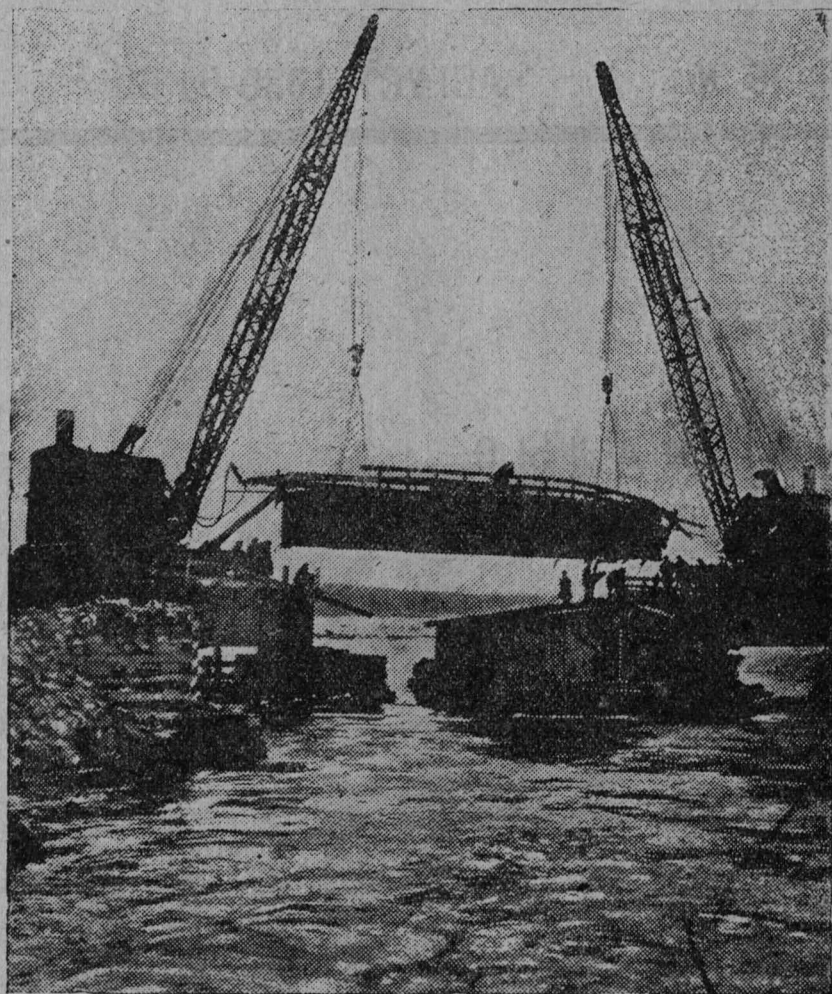
Г.П.Б-ка обяз. экз.
Лнгр. 1930 г.
Акт № 4. 1399

ЈУРИДАЛЫГ:

С. К.—Урожај	3	М. Ликачов—Ыцкисан кад	31
Выл Паш—Поетлы	7	Мітрук Јак—Выл воеков	32
Вас Міт—Олӧмыс орфдӧма	8	” ” —Ме была	33
В. Боргенс — Фецертір	9	” ” —Лебач	34
В. Катајев—Порогјас	24	Бергӧдчам сотсиализм течӧмдан	35
Тикӧн Колај—Бӧрдзис эвер	29	Выл Паш—Комі художествоа літе- ратураӧс—сотсиализм течан фронт вылӧ	36
Попов Пед—Выл нога ужд	30		
М. Ликачов — Ежва куза	30		
Мітрук Јак — Вој му	31	КАПП-ын	39

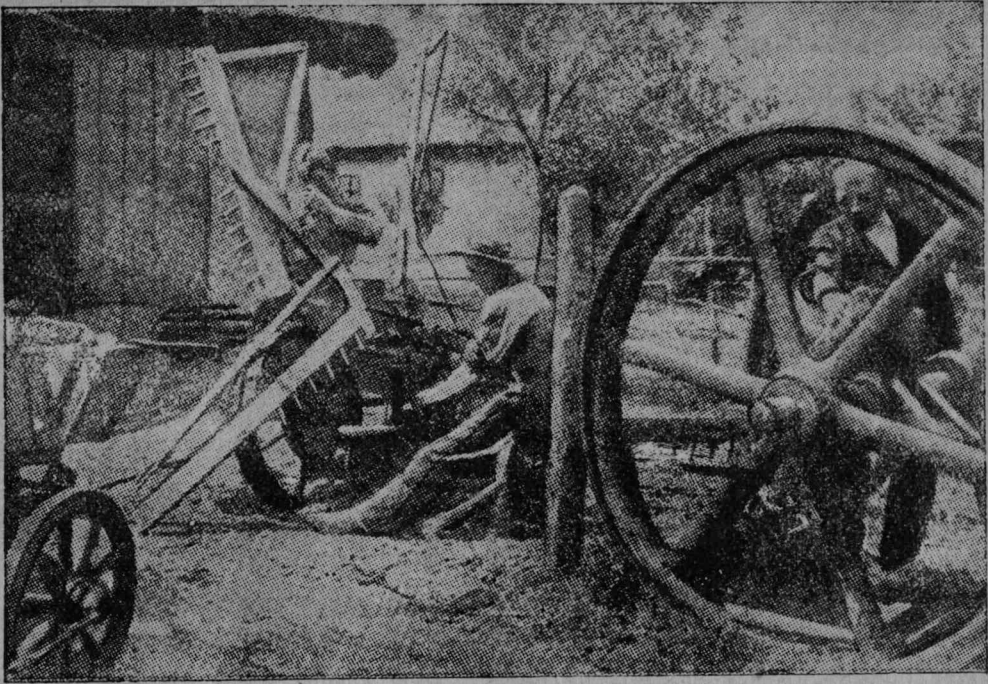

60 ТОННА ӨКТА КӨРТ ЛОЖМЫЛЖАС НОВЛӨДЛӨНЫ ГЫРЫГ КРАНӨН
Лыды 24-өд листбокыс В. Катајевлыс очерк Днепрострој жылыс.

С. К.

У Р О Ж А Ј

НАН вылас-од абу гижома, кодлөн сиж. Мед көе-и кулаклөн, мјанлы чик веекод. Медым сөмын наң вөлі-а“.

Кор мјан страна эскавмыліс наңые да вужліс наң чукөртан сөкыдторјассө, таңи проповедујтлісны веекыдыввса оппортунистјас.

Тащөм „повөм комиссарјасө“ черөб-төдліс вөр-мутас вылын быд тыдовтчөм кымөртор. Најө шај-пај мунины кулатскөј „наң стачка“-ые. Најө повлісны „сөд елеваторјасые“—гујасые, кытчөјасө кулак гуавліс наңсө, медым сөмын госу-дарстволы не сетны. Најө быдногыс пар-тијалы вөзјывлісны гырые кулатскөј ов-мөсјас быдтан программанысө. Најө про-пагандујтлісны „сөтсјализмө лөна кулак шырөм жылыс“.

„Кың поңө өдјөжык наекөдны продук-тсја да төварносөт нинөм вылө ыстыетог... Тајө могсө олөмө пөртигөн/вель дыр кеж-лө ковмас тајө уң бердас мјанлы кыс-кыны щөң бура олые овмөсјасөе, накөд

щөң и кулакјаслыс“—таңи аслас шемөас гижліс веекыдыввса оппортунизм нога мөвпјас новлөдлыс Фрумкін јорт.

„Огө кутө торкласны најө (кулатскөј овмөсјаслы) олөм-вылөмлы сиж кадөз, кытчөз огө кутө јөрмыны на номыс сузө-дан прөдуктајасые өти шыө воөдчис комму-низмлы италјаса изменык—Сөрра оппор-тунист.

„Совхозјас да колхозјас сетасны мјан-лы колана лыд наң сөмын 5-10 во мысөти, мјанлы-жө коло өни бергөдчыны“...—по-мавліс Бухарин јорт.

Веекыдыввса оппортунистјас ез ескыв-ны виңму овмөс сөтсјализм туј вылө ву-жөдөмө, ез чајтлыны ічөтөк кадөн кулак-јаслыс овмөсјаснысө вежны ыжыд, јон сөтсјалиевическөј виңму овмөсөн, выл туј вылө өктөс сувтөдысөн. Најө горзывліс-ны кулакјаслыс овмөсјас торјөн вөталө-мыс. Најө наргывлісны наң чукөртигөн чорыд мерајасө кутчысөмыс. Најө вөзјыв-лісны кулакјас овмөсјаслы јонмөмсө пад-мөдөм могыс сувтөдөм пыкөдјас бөстны

да востыны кулакјаслы паскыд вѳлнѳј туј...

Оѳ-нн куѳ сѳрнѳтны, кыѳѳ ескѳ ва-јѳднс мнѳнѳс тајѳ тујыс. Ташѳм ннѳм тујѳ индустрнѳ паскѳѳѳмын гырыс ѳѳ-јас мнѳѳѳмкѳѳ ѳтлаалнѳн (таѳі вѳлі велѳ-ѳѳны вескыдыввсајас)—тајѳ тујыс вајѳднс ескѳ бѳр капнталнзм јонмѳѳ, мнѳан стра-наын бнѳмѳѳ. ѳнн вескыдыввса оппор-туннзм нога (кулакјаслы кнѳввса) про-граммасы бнѳсѳннн зев гѳгѳрвоана. Ком-муннст партнѳја XVI-ѳѳ ејездыввса шѳ-ѳмјасын чорыда ннѳма, мыј ејезд ннѳѳ; вескыдыввса оппортуннст дѳр сулалыс оз вермы лѳны ВКП (б) шлѳнѳн.

Партнѳја ез мун вескыдыввса оппѳзнтн-јаѳн ннѳм тујѳѳ—анѳнлѳнскѳј тујѳѳ. Вескыдыввса оппортуннстјаскѳѳ вермасн-гѳн партнѳја ѳтнѳѳц, знла котырталнс ас-сыс вннсѳ мѳѳѳѳр вѳлѳ—гырыс сотснлн-стнчѳскѳј внзмѳ ѳвмѳс паскѳѳѳм вѳлѳ.

Коллектнвнзатснјалы панѳѳ сулалыс вес-кыдыввса оппортуннстјаскѳѳ вермаснѳн, „вывтнрѳволутснѳннѳј“ „шѳјгавывса“ мѳ-ѳѳѳрѳ кѳсынтнчѳснлнс знлѳмјасѳѳ венѳмѳн, партнѳја, аслас гырыс сотснлнстнчѳскѳј внзмѳ ѳвмѳсјас вѳлѳ пыкѳѳмнас, пернѳс ѳнн јон победа.

Вескыдыввса оппортуннстјас сулалнсны прѳстѳ урожај дѳр. Кушѳм мујас вѳлнчѳ, налы вѳлі ѳкн вескѳѳ. Став муыслы ѳт-коѳа ѳрдалнс вескыдыввса оппортуннзм нога шѳндн. Сылѳн јѳѳѳрыс ез ѳрднѳднлы кулакјаслыс ѳвмѳсјасынсѳ. Сѳмын кол-хѳзјас да совхозјас вѳлын ѳшалнсны гѳ-ѳѳѳр вескыдыввса оппортуннзм нога ес-кытѳм кымѳрјас.

Мнѳан урожај—1930 воеса урожај—абу сѳщѳмн. Тајѳ абу прѳстѳј урожај. Снјѳ—аслыс сама урожај. Снјѳ сѳщѳм урожај, коѳѳс ез-на адѳывлы мнѳан страна, нн ез тѳѳдн-на мнрыс.

Тајѳ урожајыс медвоѳѳа колхозјаслѳн вермѳм. Тајѳ урожајыс медвоѳѳа снјѳ нс-торнчѳскѳј вејѳѳмеаннчѳ, коѳдн вѳлі бѳрја кык вѳнас СССР-са внзмѳ ѳвмѳс паскѳѳ-ѳѳмын. Тајѳ совхозјаслѳн да колхозјас-лѳн медвоѳѳа урожај, коѳдн „сетас мнѳанлы медыѳдн јѳѳѳн вѳзѳс нннн XV-ѳѳ да XVI-ѳѳ партѳјездјас кѳстса кад сѳрѳн, кор ун-жык вѳзѳс ннннчѳснлнс ѳтѳа крѳ-стѳана ѳвмѳсјасѳн, на лыдын вѳлнвы-н ку-лакјаслѳн“ (XVI-ѳѳ партѳјездсѳ рѳзѳлѳтсн-јаны).

Медвоѳѳа радјасын, корјасса нн-јанлы лѳктѳ вѳлѳ сама бѳлшевнст-ској урожај, мунѳны нннн вѳѳнчѳс совхоз-јас. Налѳн унжыкыслѳн ннннчѳс став странаныслы тѳѳсе-ннн. Медыѳдн чѳрно-совхоз „Гнгант“ бнѳдлун адѳывлывлѳ ѳѳ ексѳурѳнѳјѳѳ.

... Кѳѳтышѳтлѳмѳ 1928-ѳѳ воеса тулыс. ЦК ВКП (б)-са полнѳтѳјѳурѳлыс шѳѳмѳѳ јѳзѳѳѳѳѳр нннн вѳѳнчѳтан гырыс совхозјасѳѳ чѳжѳтѳм јылыс, вѳлі вѳчлѳма кымынѳѳ совѳшнцѳннѳ тѳѳѳчѳна агранѳмнѳја наукаын ѳрдалысјаскѳѳ. Унаѳн тајѳ „ѳрдалысјас“ пышкыс, аснѳра межјас моз, пыркѳѳнсны јѳрјаснаныс.

— Тајѳ ужѳ средствојас пѳктѳм—тѳв-јылѳ сѳм лѳѳѳмкѳѳ!

— Ыжыд нннн вѳѳнчѳтан ѳвмѳс оз пѳѳ-лѳсѳѳнны дај нннѳмла.

— Тракторјасѳѳ ѳжѳѳѳѳмын ем веѳѳа внѳ, коѳ сѳјын најѳ абу-ннн выгѳѳѳнѳѳѳѳѳ.

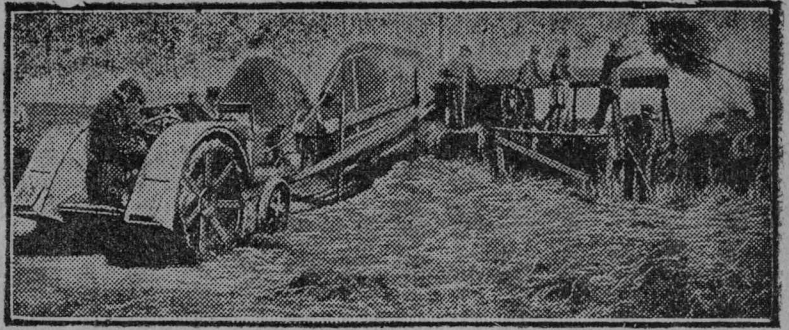
Ташѳм „научнѳја“ сѳрннчнсны уна про-фѳессѳр, коѳјас дѳр сулалнсны вескыдыв-са оппортуннзмлан кѳжыс партнѳјаса шлѳнјас.

Сѳмын налѳн „наука“ вѳлі важлѳн кыскыс чѳмско-буржуазнѳј плѳнѳ шѳѳѳм. Партнѳја восковтнс ташѳм „наукасѳ“ да важ нѳг мѳвпалыс профѳессѳрјасѳѳс велѳ-ѳнс мнѳан лунјасын олыс вѳлѳ наукаѳ—сотснлнзм нога олѳм течѳмын адѳыв-лытѳм гырыс ѳѳјас јылыс наукаѳ. Со тајѳ ѳѳјасыс: чѳрнѳтрѳстлѳн совхозјас медвоѳѳа чѳжан воас кѳјдысалнсны 150 сѳрс гектар му, тајѳ воас најѳ кѳѳнсны 1 мнлѳн 60 сѳрс гектар вѳлѳ, лѳктѳн воас кѳѳасны 4¹/₂ мнлѳн гтр, а пѳѳнлѳ-летѳка помаснѳ кѳжлѳ—14 мнлѳн гектар му. Став совхозыс-жѳ пѳѳнлѳлетѳка помасн-гѳн кутасны ужавны, кыѳн ѳткѳѳавлнс партѳјезд вѳлын Сталнн јѳрт, мнлѳн гек-тарѳн унжык ѳннѳја канадаса кѳѳан плѳш-щѳѳ сѳрѳн.

Мнѳан партнѳја совхозјас помыс пѳѳнлѳ-летѳка помаснѳ кѳжлѳ арѳавлнс бѳстны 54 мнлѳн тсѳнтнѳѳр нннн. 28 мнлѳн мн бѳс-там тавѳ-ннн. 73 мнлѳн тсѳнтнѳѳѳр гѳгѳр мн ѳѳѳѳѳм бѳстны лѳктѳн во.

Амернканын ем зѳв озыр фермер Кемп-бѳл. Сылѳн ннннчѳс ез-ннн ѳтѳчѳдн гнжаслыв мнѳан прѳссаын. Снјѳ Амернканын куѳѳ зѳв ыжыд ферма, прѳссаын, коѳѳс мнѳан сов-хозјас стрѳнчѳсјас зѳв бура внѳлѳвлнсны, велѳѳнсны.

Машинајасөн вартөм

Неважөн СССР-ө роліе Кемпбел. Олыптіс „Гігант“ черносозвын. Сы бөрын сіјө „социалистическое земледелие“ гачетө гижыелы (корреспондентлы) со мыј висталис:

— „Менам коліс зев пан впечатльонь-лю... „Гігант“ совхоз казтыштіс меным ассым фермаис, сөмын сіјө (совхозыс) кујім пөрја ыжыдзык, сесеа ужалоны медбур вьл машинајас, кодјасөс почө адыны сөмын Америкаса медбур фермајасын... Мем зев сөлөм вьлө воіс совхозјасө волөмөј. Менө шензөдө ужыс, коді пуктөма сөмын кык воін... Тащөм донјалөмсө ме сета, кычы ыжыд фермер“.

Колхозјас течөмын гырыс өдјас — со мыј совхозјаскөд щөц петкөдлө тавоса урожајлыс чужөмсө.

Кујім во сајын колхозјас вөдтісны 800 сурс гектар. Мөјму најө көзлісны 4 мільон сајас гектар. Тајө воас-жө колхозјаслөн көца пастаыс лөб 36 мільон гектар. Кујім воін содөмыс неламын пөрја.

Медыжыдторјыс тајө вермөмас сіјө, мыј востө пастыд туж воцө вьлө. Тавоса мјан колхознөј урожајлөн төдчанлуныс сіјө, мыј вөвлытөм вынөн петкөдліс гырыс сотсиалистическөј производстволье вынсө. Тајө-і—медколанторјыс. Тајө висталө, мјј тавоса урожај абу прөстөј урожај, а сещөм урожај, коді ас бөреасыс вайөдө јешщө-нын гырыс вермөмјас, сөтө чорыд подув визму овмөслы воцөвылө паставны.

Тавоса урожај сөтө надеја воцөвылө пөшта гырысжык өдјас бөстны.

Тавоса урожајөн петкөдлөм фактјасыс да лыдпастјасыс кыпөдөны мјанөс виставөс овмөс кыпөдан план олөмө пөртөм пома-лөг кезлө став СССР паста дорвыс кол-лектівизатсіја нүөдөм вермасөм вьлө.

Тајө фактјасыс топыда пукөбны өтка крестанін жүрө.

Колхозса бур урожај—медбур агитатор. Мөјму сіјө овмөсјас, кодјас таво котыр-чалісны колхозјасө, көзлісны 24 мільон гектар му вьлө. Таво, өтүвја уж вьлө вужөм мысчө, најө көзлісны 36 мільон гектар. Вын да ужалан көлуј өтүвтөмыс најө кыптісны 50% вьлө. Војвыв Кавказса өтка овмөсјас таво көзлісны 4 гектарөн (шөркоддема лыддыны). Кутам-кө Вој-выв Кавказса колхозјасыс көца пастасө јуклыны овмөсјас костас—артмө 7 гектарөн овмөс вьлө. Нөл да сізім!

Таыс кынчө өтүвтөчөмлыс бурлунсө петкөдлө нөшта докод ыждаыс: өтүвтчыс-јасыс унжык воө докодыс өтка овмөсјас сертө.

Кубаң вылын ем колхоз „Октябрь“. Быд бедняк тајө колхозыс мөјму бөстліс шөркоддем докод 330 шайт гөгөр. Быд ередняк бөстліс 540 шайт гөгөр. Мыј сөтис налы өтүв ужалөмыс? Быд бедняк колхозын ужалөгөн бөстө докодсө 700 шайт гөгөр. Быдмөмыс кык пөрјасыс унжык. Быд шөркода олыс крестанін колхозник таво бөстө өтүв ужалөм помыс да содтөд аслас овмөс помыс (грамму, өтүвтөм мөс) — 802 шайт. Быдмөмыс — 1^{1/2} пөрја.

Тащөм петкөдланјасыс абу кымынлаын-кө сөмын, быдлаын. „Гырыс өвмөсјаслөн панлунныс медвоцза колхозса тулыснас-жө гөллө докодсө матысө шөркода олыс докод бердө, щөц содтө і шөркода олысөлыс“,—XVI-d партиезд вылын вистав-ліс Яковлев јорт.

Со мыј понда тавоса урожај сөтө мјанлы надеја ештөдны дорвыс коллектө-визатсіја нүөдөм пјатөлетка помаөг кез-лө. Колхозјаслөн тавоса урожај јешщө-нын

унжык крестанаос кыскис колхозјасо, чорыда воџо јоткыштас колхоз течан уж.

Колџо муны паныд (отсавны) тавога колхозџо пырыејаслы. Колџо весавны партијае вескыдыввса оппортунистјасџо, коллективизатсијалы паныд муныејасџо, кулакјаслы кивыв ужалыејасџо. Колџо венны „теоріја самогтека“ дор сулалыејасџо, кодјас гуџон падмџоџо партијалые дорывв коллективизатсија дор вермасџоџо, тајџо подув вылын кулакџо, кыџи классџо, бырџодан ужџо.

ЫВЛАВЫВ бура, воџа војас серџи, отсаліс мијанлы тавога колхознџој урожај быдтыны. Тавога урожај абу џмџл. Торја местајасын, бостамџо Сібыр, шџоркодџеме вылынжык.

Сџмын-џмџџој бур поводџа еетіс мијанлы бур урожајџо? Виџџдлџој мџјмуса урожај серџи быдмџм лыдпасјасџо: совхозјасын быдмџмыс 23%, колхозјасын 16%, џтка овмџсјасын 5-6% вылџо сџмын.

Урожај быдмџмыс таво мијанлы еетас унжык вузџс наџ мџјмуја урожај серџи. Совхозјас да колхозјас мијанлы таво еетасны 60% став вузџс наџыс. Тајџо—медџбрја да медыжыд лыдпас вылџ урожај јылыс.

Они вылџ воџм урожајџн покџџо став странаным.

Чукџртџоны став вынсџо урожај ідралџм вылџо. Черносавхозјасын ужалџны комбајнјас. Колхозјас пыцкын быдмџны ударнџој брјадајас. Мед џџи шеп ез кол лым улџо. Ассыныс мујаснысџо ідралџм бџрын совхозјас да колхозјас муџоны отсавны џтка овмџсјаслы.

Колхозныкјас мџвпалџны буржыка ас костаныс докод јукџм јылыс. Партијалџн індџд—докод јуклыны колхозныкџн (ліџџ семјанас) вџџџм уж лыд да уж качество серџи—сџдтавџо меставывјасын, пырџо таблытсајасџн, шайтјасџн, тсеџтнерјасџн.

Быд колхозлы колџо здајтны пунктџм норма. Нормасџо џни-жџо колџо лџеџдны местајас вылас крајпастаса шџоркодџем наџ здајтан % серџи. Быд џткаџн ужалыс бедџнак да батраклы колџо вузавны пунктые наџсџо сџмын государстволы. Кулаклы еетџџо точнџој быџе вџџчан заданџџо став вичман наџсџо здајтџм куџа. Колџо тупкыны спекулантјаслы тџјсџо. Заводјас котырталџны брјадајас да ысталџны сиктјасџо наџ чукџртан уж вылџо. Колџо лџеџдџџмџн паныд петны вылџ наџлы. Колџо венны став сџкыдсџо.

Страна чукџртџо став вынсџо вылџ урожајџс месџитџм вылџо.

ПОЕТЛЫ

Поет!

Ted месаң јорта чолөм.
Te, tōda, мырсылөң-жө пі.
Ted тужсө воегис өнја олөм.
Выл кадые гижны разис кі.

Ми текөд гижөмын том јортјас.
Казакын*) щөщ-жө өвлім дыр.
Сөд ужын бытім вына бордјас,

Јон көсјөм мијан пыщкын тыр.
Морт олөм —

Абу ју пос вужөм:
Od сijö шупөдөе,
дај куз.

Кор овны он куз,
Кор-і кужан...
да сөмын ен-жө зикөз уе.

От сосеы:

Конјаслі гоз-мөдые.
Серт, усны — ег уе...
Тырмис сам.

Кор збылые могөс ассым төді,
Выл ужын вынөј оз-һин јам.

Выл кадые могјас колө төдны,
Збој өдкөд јитны асөыд уж;
Выл ужкөд өтө вичөд мөдны
Те аслад гижөдјасөн куз.

*) Батракын.

Ен һаргы,
Туж-кө мыјкө пошас:
Куж корены сетые петанин.
Важ мөвпкөд скөрые,
Повтөг вермае,
Сек воегас олөм вылө өн.

Вај, мунам текөд кыс-кіө
Лөз пөвсө, —
Сизі щөктө кад.
Ted вытө уна сөтас сijö...
Ме текөд муны лоа рад.

Став јөзкөд өтүв сөлөм јөктө.
Быд возө муһөм —
Сөдтө вын.

Поет!
Выл ужыс тенө щөктө.
Ас мича кывнад сывдыны кын.

Оз вермы узны тајө кадас
Выл уждөң збој сөлөма пі.
Ми текөд сувтам медвоз радас
да сөтам ужды вына кі.

Поет!
Мем тајө һимыс дона:
Ме тајө һимнас ужын пыр.
Выл ужды сылам,
Ми-өд томө...
Јон көсјөм мијан пыщкын ты!

ФОТОКОРЈАС!

*Mөdөdalөi снимоқјас „Ордым“ журналө вөрлезны
лөсөдчөм жылые, колхозјаслые ујсө да с. в.*

Олөмыс орддöма...

(ПРОЛЕТАРИАТ КОМИ ГИЖЫСЛАСЛЫ)

Олөмыс

Орддöма

Гижöдлыс тужö.

Збыльылö

Ог адзö

Онiја кад...

Кывзыштлöј!

Пелјастö чашкöдлöј

Кылö...

Выл шыөн

Горөн

Олөм жургö.

Öд бија кадыс

Медса гыа

Кад.

Мыж-жö те адчан,

Комi варыш,

Синвозад вöчсö мыј.

Виждлы!

Журнад ставсö

Артышт

Быд выль шы

Жургöм

Журад еуј.

Перö!

да, сiјö сталье.

Стальис-жö вöчсö

Сотсиалистическöј

Течасвуж.

Быд лöмторсö

Вермас гартны.

Сöмын те, јортöј,

Вескöдлыны куж.

Выл морт—

Выл сам.

Јöз

Видчысö

Гижöд

Тисаы

Выл гижöд!

Гижылөн гор

Мед ез вöв

Важ.

Мед долалис

Онiја шыөн,

Вылногса

Быд боксö

öнија олөмыс

Петкöдлö.

Мед кыпöдö

Öзтö

Ужалыс јöзлыс

Сöлөм,

Чукöстча тiјанлы,

Варышјас!

Шаы!

Овны таз вöзö

Оз поз

Öд олөмыс

Тальалö

Комi литературасö.

Сылöмтö оз кыв

Ужалыс вöјтырлөн

Пел.

Шеныштлöј.

Выныштчöј.

Кыпöдöј асыныд

Гижöд сам.

Мед збылыс

Јижис

Сöлөмөз ужалыс јöзлы,

Боетеöдiс

Вöзö кыпöдны

Стрöйтны

Сотсиализм!

ВАГ МИҢ.

д е з е р т і р

1.

ТУЛЫСЫН Васілеј Сапрыкінлөн сү-
еөдыс нөбіс бугај*). Кор Сапрыкін
адзіс сіјөс плечен саяе, сүеөд өшінулыс,
акнітіс бидөн шенэомысла, Мітка-бугај
вөлі весөн пуд соа, чукла оурјаса, јон
бытө дубыс лөсјөм, голаа да јон женыд
кокјаса, кодјас мөртчавлісны муө. Вірөн
өјдөм өінјассө быліктөмөн, скөра нырув-
ыс турун нөб пазігтыр, бугај кучкаліс
асө бөжнас бокјасас да, код моз, пөл-
наеіс өтарыс мөдарө.

Сүеөд Лапічев, дошлөј да зев најан
мужік, лөөөдіс сімөм чеп. Сыкөд ортчөн
сулаліс дөва Степаніда. Сіјө візөдіс бугај
вылө мелі өінјасөн да мыжкө сорні-
тіс, Лапічевлы кок улөзыс терыба копра-
өгтыр. Коркө-і, Лапічев возө муртсые
јешчө ез уекөдчыв, сіјө муніс өшінув
јөрыс.

— Збыль-нө тејад візантор?—ескытөг
јуаліс Сапрыкін.—Тажө мыжкөмында су-
лалө, сурс жын-өд көнкө сетін.

— Хе-хе-хе,—серөктіс Лапічев став
омөлік тушанас зөрігтыр,—сөлөмвылад
воіс, сізкө, бугај... Со і Степаніда сіб-
діс,—пөлөсөн візөділіс ворота вылө, код-
пыр петіс Степаніда, да шынымуні сіјө,—
нөјтчөд, да нөјтчөд мөскөс... А мөскыс
кушөм, серам сөмын... Јешчө-і донјасө—
дај, уна, шуө, коран, ог артмөдчы ме,
мед ескө менам нылөј квајт лун те вылө
ужаліс, кујимыс тырмас... Мыј-жө, мен
летчыены колө?

— Ујезд вылын медбур өш,—ескөмөн
вісталис Сапрыкін.—Бабајас өні, Мітрөј
Савелјіч, туж теө оз кутны сетны.

— Скөр өш,—сөгласітчіс Лапічев, ру-
дов, шыр код, тошө шылөдігтыр.—Тащөм
өшкыс нөјтчөдан пунктын абу... Көч і
страмітанныд менө кулакөн, быдсама об-
ложеннө перјанныд, ме мірскөј ужлы бур
вајөм мөгыс нынөм ог жаліт.

Сапрыкінлы уөіс төдвылас, кызі кымын-
кө лун сайын Лапічевөс бөрјысан права-
ыс вештісны. Ачыс сіјө, Сапрыкін, медвоç
лептіс кісө сылы паныд.

— Најан чөрт, өшнас ставсө куштыны
көсјө,—скөрыс мөвпыштіс сіјө да көсјіс
мунны. Сапрыкін возө-нын вөсковтіс, да
відчыстөг сүвтіс, крута бергөдчіс Лапі-
чевлан.

— Ме вылө-лі, мыј, Мітрөј Савелјіч,
гаралан?—пыдысан јуаліс сіјө.

— Лапічев плешпырыс візөділіс Сап-
рыкін вылө да дыша нузыштіс:

— Ачым төда, сүеөд, ен те ас вөлаөн,
ен ас окотаөн...

— Збыль—кабырнас өвтыштігтыр горөб-
тіс Сапрыкін,—ме те вылө лок ог кут...
Сөмын со мыјыс скөр,—сіјө клопкіс асө
балабөжас,—гөл ме, лун-і вој бергала,
спрібыль некушөм оз во... бара-жө арса-
ныс піөс Гөрд арміјаө колмала, ужалыс-
төг кола... А те ачыл он ужав, овмөсыд
тејад тырбур, муыд кадө гөрөма да кө-
зөма... Тажө те вісталан кушөм помка?

Лапічев лөөөдіс чеп да вештіс сіјөс
ортсө. Ачыс копыртчіс Сапрыкін пел бердө.

— Јөјјас ті, со мыј!—горөдіс сіјө.

— Кызі-мыј? жугыла јуаліс Сапрыкін.

*) Өш.

— Јојјас ті,—мөбье шүис Јапічев,—быдеама газет лыдданнды, радио сорнитанныд, мывкыднды абу... да ме, гашкө, пі-кө менам вөлі, ачим еети Гөрд арміјаө, ме могое мед служитө, гашкө күңмөб кокнөд сетасды.

Сапрыкин мietöма шынмуні:

— Со те кушөм чешкод, Мітрөј Савелјич, да кыз-нө ме ужалыстөгыс колтча... Ачыл төдан, мужикөс кіјасыс вердөны.

Јапічев виçодліс гөгөрыс да відчыетөб einмаeic:

— Мыј-нө сы понда, мед бостөны. Те ужалыөс керкаад бост, вескыда шуны, гөтрав пітө.

Секі Сапрыкин полігтыр виçодліс сусед вылас да шүис:

— Коди-нө өні мунас?.. Салдатын некодлы абу гажа... Со Степанідалөн Насчка, Педөркөд сорнын, а кушөм бур сылы, коeмө коңөр ныв, жалъ быдөн сiјө, ужалыс сiјө...

— Быд сөн петас, көч-і Насчка,—кыв-виçе Јапічев.—Нылыд век рад мужик дiнө ласкысны.

— Абу сiç, тајө те, сусөд, вес шуан, Насчка оз мун Грiшка саяө,—чорыда кыв-виçе Сапрыкин.—Таво арнас Педөр локтас, јура зон, медбур большевик.

— Гашкө-і мывкыда Пефка, да абу мијан, абу крестанскөј,—пыдысаң да крукаелөмөн висталис Јапічев.—Бара-жө сееа ез вөв сорнитчөм Насчкаа Педөр костын, ачим јуавлі Степанідалыс, нинөм төдтөб сөрөны јөзсы.

— Сiјөн-жө менам Грiшка еiнсө оз чөвтлы сы вылыс,—вашкөдан да зөран шыөн висталис Сапрыкин.—Насчка Јепифановнаыс бурөс ог адзі, зарні сiјө, кывзыс ныв, мејам овмөсө зев лөсалас, сыкөд ме і Грiшкатөд бергөдча овмөсын.

— ßерт-нин бергөдчан,—чорыда висталис Јапічев.—Вевттө колө теф вылыс течны, амбартө лөөдыштны. Бара-жө му нај сыкөд локтас, прибыл... Пісаынд логотажас сетыштасны, со-і сувтан те кык вонас кок јылад. Озжык мејам овмөсыс лок ло.

— Висталан-жө-нин те, Мітрөј Савелјич, кушөм те шмонітыс,—кутис гiрзыны Сапрыкин да вежалан еiнјасөн виçодны Јапічевлыс овмөсө, мөјмујаса турун зорөдјас, варттөм һаң сорөмјас, бадјаяс горша ва јуе бугајөс, төлөдчан машина, выл чөсөн обшывајтөм керка.

— Талун і ветлам,—көсјөмөн восковтис Јапічев.—Талун престольнөј лун, аскі-тө ставыс мујас вылө петөны.

Омөлік, жынывјө сiемөм, керка Степаніда Јепифановналөн сулаліс сiкт помын. Степанідалөн дөваа олөм вөлі сөкыд да гажтөм. Иван Јепифанов германскөј војна дырјі јуөртгөг вошис. Секі Насталы вөлі ар 8-9. Медвозза војассө Степаніда ез воштыв надеја мужик локтөм вылө да став овмөсө нүис аслас пелиомјас вылас. Револютсiја лөм бөрын пленыс локтөм салдатјас висталисны збыл Иван Јепифановлыс Германіјаын кулөм јылыс. Степаніда ескө-і көсiс еновтны овмөсө да мунны јөзө, сөмын војна торкіс. Бара-жө сееа нылыс быдмыштис, лоис зил да ужалыс нылөн. Пөпгi став овмөсө сы вылө пуктөм, Степаніда сөмын мөсбөрса ідраеіс да котралис ортча сiктса вiçкоб јурбитны.

Мiчаа настасөм гөстјасөс адзөм бөрын повзыштөм да шенчыс Степаніда ускөдчис налы паныд да вөтліс бергалыс понјөс, лөзiс возас Јапічевөс Сапрыкинөд, шөц пырис бөреаныс керкаө. Гөстјас пукөисны вежһасан, зуртан, газетөн вевтөм пызан саяө. Васiлеј Сапрыкин, гөрд да повзыштөмкод, пөлөстис еiнсө бокө да песiс кіјасас ыжжу шапкасө. Јапічев шапа кызис тош пышқас.

— Те мыј, рөдiмөј, ен-ө-нин бугај јыв-сид кывтө веж?—Полігтыр јуалис Степаніда.—Грек старукаөс өбөдiтны... Мөснам вердча, өтһас сiјө менам...

Тошсө шылөдiгтыр Јапічев дыр нинөм ез шу. Коркө сiјө вөрчөдыштис гырдаз-нас сусөдсө да најана einмаeic Степанідакөд.

— Көн-нө тенад Настасөја нылыд?—јуалис сiјө гөгөр виçодiгтыр.

— Насчкаыс?—вiдчыетөм повзыштөмөн јуалис Степаніда.—Градму вылын градјас лөөбөдлө.

— Ендыны кутис нылыд,—стрөга шүис Јапічев.—Жөнікөс колө сылы корены.

Степаніда сувтліс, лөөдыштис јурвыс-сыс торкөм чышјан да бара пукөис, парјассө топөдiс.

— Жөнікјасыс огө гажтөмтчө,—шала висталис сiјө,—жөнікјасыд өні абу еща... Боетам көч Пефка Јаковенкоөс... Сөмын кушөм өні жөнікјасыс, мајөг-ні, керка...

— Емөс быдеама жөнікјас,—шыбөлы-тиг моз висталис Јапічев.—Пефка мијанлы

абу прімер, гашкө оз і лок Краснөй арми-
ясыс-да, кујим во-өд-нын коліс сїјө му-
нөм бөрын...

— Педка куцөм-нө жөнїк,—кывјө во-
өдчїс Степанїда,—бара-нын көсјө коллек-
тив чукөртны, комсомолечясаң кывлі,
пїемөын гїжөма налы кың ем ставсө... А
Наецкалы ме мужїкөс көсја адчыны, мед
прамөј вөлі, а ез куцөмкө трынді-бөж...

Секї Јапїчев сувтїс, јурбїтїс образјас
вылө да, Степанїдалаң бергөдчөм бөрын,
гажаа шүїс:

— Тејад төвар, мї купечјас... Петкөдлы
Наецкатө, гашкө-нө өтдортан мїјанос?

Степанїда нөжжөнїкөн сувтїс, сөмын
керкаыс петөм бөрын терыба да пөліг-
тыр котөртїс јөрјаслаң. Шондї-нын шырө
вөлі. Јуеаң өвтїс ыркыдөн да ул руөн.
Јудјас да етеп вылын волсаеїс сук ру.
Ылын, туј куңа, рөттїс куцөмкө вөв. Те-
лега бөрын кысөїс да вөтлысїс кымөр бус.

Градјас вылын кылїсны еорнїјас да
көртзырјаслөн, їзјасө клөнөдөмыс, тоңөд-
чөм. Наецга гөрбылтчөмөн, кокансө сөкы-
да лепталөмөн, небөчөдалїс градјас.

— Наецка,—ныв дорас четчыптіг-моз
да гөгөрыс віцөдлігтыр вашкөдөмөн кутїс
еорнїтны Степанїда.—Сватјас локтїсны,
Грїшка Сапрыкїнсаң, мун, адчөдлыны
көсјөны.

Наецга чабыртїс кокан ворон, пыкеїс
сы вылө, друг кылїс тушасыс вермытөм
мүң-да.

— Куцөм сен сватјас, да мен, маму-
шөј, некод оз ков,—повчөмөн шүїс сїјө.—
Градсө ештөдны колө, јөзлөн важөн-нын
градмујасыс ештөдалөма.

— Мун, јөј, шасөөтө он сузөд,—скөра
горөдіскод мамыс.—Выл ковтатө пастав,
чужөмтө мыска-да,—нывсө јөткалігтыр,
Степанїда сїң-жө термасөмөн бөр мөдөдчїс
Кор сїјө петкөдчїс невестакөд сватјас
возө, Сапрыкїн быгөө сөмын-на садмїс.
Наецга јон гөрд чужөмбајјаса ныв, зөран
кїјасөн мыдчїс сватјаслы морт стөкан-
тыр вїнадн. Сапрыкїн боетїс стөкансө да
лезїс сїпсө. Јапїчев віцөдліс Наецгаөс
јуреаыс көкөңыс да, кыв шутөг, јуїс,
кызөптїс да сүїїс вомас черїтор.

Регыдмыет гөетјас, Степанїдакөд шөщ
јуїсны мөдөн.

— А мыј ськөд локтас,—Наецталан
јурнас дөвкїөдлігтыр, чорыда кутїс еор-
нїтны Јапїчев.—Куцөм прїданнөј лоас?

— Ставыс мыј ем менам,—кыввіцїс
Степанїда.—Отка ныв сїјө менам... Беллө-
тор лөсөдї, бара-жө көрт крөваң, јурлөс,
керкаөс сета... Аслым нїнөм оз ков.

Сапрыкїн өзөс дорыс Наецгаөс віцөдї-
гөн, еорнїсө кылїс да друг вежеїс. Сїјө
матөстчїс пызан дорө да, век-на шапкасө
песїгтыр, нїмкода кутїс довөјөдлыны
јурнас.

— Тајө те вескыда вїсталан, сватга...
Мїјанлы текөд, гашкө, гуө-нын регыд...
Мед чөлад олоны.

— Ферт сїң, мед олоны,—кывјө воөд-
чїс Степанїда.

— Мөскыд-нө тејад, небөс, шөщ мунас
Наецгакөд? Јуалїс сїјө.

— Мөскөј?—повчөмөн јуалїс Степанї-
да.—Оз, мөскөс аслым кола... Медым ас-
ныс најөвїтөны, ог сет мөскөс,—чорыда
шүїс Степанїда.

— Кың-нө он сет?—дөзмөм пырыс шы-
еїс Сапрыкїн.—Мөс—сїјө медколантор...
Куцөм-нө прїданнөј мөстөг?

— Оз-кө, оз-ї ков,—скөрмїс Степанї-
да.—Мїјанлы мыј Грїшка, мыј мөд ку-
цөмкө... А мөскөс ог сет, кулөм бөрын бо-
етө, өнї ог сет.

— Все пыксан, сет мөстө,—чорыда
пыкеїс Сапрыкїн.—Со куцөм менам кыв.

— Скөрмөм Сапрыкїн четчїс, шапкасө
бысөдн јурас пуктїс. Јапїчев кутїс кїјөдыс
да бөр пукөдїс.

— Васїлеј Степаныч, мыј бара те мөс
бердас прапкыїн! Кулас мамыс, ставыс
Наецталы колас.

Сапрыкїн скөра пукөїс. Сватјас јуїсны
нөшта морт өбї стөканөн да гажмїсны.
Наецга пыр-на сулалїс гажмөм гөетјас во-
зын, кодјас јандыетөг вїдлалїсны сылыс
паккыд кїјасө, кокјасө, да муртса төд-
чана зумыд морөсјасө.

Гөетјас мунїсны еорөн, војын. Сїктын
учїсны-нын. Тополјаслөн том колјас
шышкїсны пемыдын, ва моз. Гөгөр кылїс
лаңтлытөм пөнјаслөн чукөрөн увтчөм.

Бвла вылын сватјас воштїсны өта-мөд-
нысө. Сыр корөм бөрын Васїлеј Сап-
рыкїн кор-кө-ї адчїс асөыс керкасө. Кер-
каө пырїгөн сїјө кывліс, кыңї чөпјасөн
трїнөдчїгтыр равзїс сусөдлөн Мїҥка-бу-
гај. Сапрыкїн еорөктїс да кутчїеїс кїјас-
нас өзөс көсакө. Јурыс бергөдчїс. Сїјөс
нуїс телегаың-моз,—вывлаңө качөдліс, му-
лаң лөзліс. Кодјывөыс качөм бөрын да,
кың сылы чатчїс, пөтөлдөкө зулышчөм бө-

рын, садмис да пуксис крѳват вылѳ. Сыкѳд ортчѳн, мыжкѳ сѳрпгтыр, уѳс бабаыс. Вотча, ыжкупас жур улас пуктѳмѳн, кужл пыс.

— Гршкка,— горѳдис Сапрыкин, кор адѳс, мыж пыс оз уѳ да виѳѳѳдѳ сы вылѳ,— гѳтрала ме тенѳ, кораси талун. Онѳ меѳ кутчысѳны, Митрѳј Савелѳјчкѳд ми ставнысѳ венам, сещѳмѳс петкѳдлам...

Василѳј Сапрыкин ѳвтыштис кабырнас, уѳс да бара мѳѳѳѳчис тувны телегаѳн, кѳди пыркѳдис, бергѳдлис да качѳдавлис сѳјс...

2.

ГРШКА уж вылѳ петис ѳтнас, баттѳг, кодѳс нѳ сѳјѳ, нѳ мамыс ез вермыны садмѳдны. Ывла вылын ѳдва-на югдыны боетчис. Коѳувјас чусалисны да ѳѳјѳ сотчалисны друг тыртѳммѳм јенежын. Петуклѳн гораа чуксасѳм кыпѳѳчис еикт помын да гѳгылтчис еикт куѳалаыс. Сикт ставыс лантлис. Неѳыр мыѳтѳ гѳгѳр кутисны воротајас ѳуртны, кутисны плетјасѳн швиѳкѳѳчѳны да, унзыла нывбабајас кольмалѳмѳн багсѳгтыр рунгисны мѳсјас.

Кор Гршка мунѳс јрсанитѳ, пѳскѳѳинаыс ѳѳннас-нын вѳли тырѳма нывбабајасѳн да мѳсјасѳн. Јапиѳевлѳн бугај, голасѳ нѳжѳѳѳмѳн да кывнас вомеис визывтыс сук дулсѳ куталигтыр, виѳѳѳдис асыввылѳ, кѳни муыс, ѳѳрана да лажјалана, нѳжјѳнѳк летчис кыптыс шонди воѳын.

Со, виѳѳѳд муыс пѳлытчис, лажкмунѳ да тувгысис увлан. Мѳчка-бугај ѳткыртчис повѳѳмысла. Кор-нын востис сѳнсѳ, гѳгѳр вѳли југыд. Шонди сулалѳс дуб-пуа вѳр јылын, том кѳлјасыс жѳетѳн ѳлѳѳчис сылѳн. Степ вылын волсасѳс кокнѳѳик ру.

Бабајас, Јапиѳев гѳгѳр сувталѳмѳн, донјасисны сыкѳд. Ортсынкоѳ, бугај вылѳ полѳмѳн виѳѳѳѳмѳн, Степанѳда вѳтлис сы дѳно мѳссѳ. Пѳрыс омѳлик мѳскыс вескыда мунѳс Мѳчка-бугајлы паныд, кодѳ горша кыскалис пѳлтѳѳм нырроѳјаснас кѳзыд асја сынѳд.

Туж вылын шонди петѳмѳн суѳм Гршкка кутѳс термасын, ѳѳѳѳѳдис вѳвсѳ. Степны ужалисны-нын. Зонјас да мужѳкјас зумыша вослалѳсны кѳрт плугјас бѳрса. ѳуртѳмѳн да шварскѳмѳн најѳ путкылалѳсны сѳкыд сук му.

Путкылалѳм да небѳѳѳѳм му сотѳѳминѳн цынаѳс гѳжвоѳын.

Мылк дорыс, балка *) бердыс Гршка кылис горѳѳм. Балкаѳ летѳѳм бѳрын сѳјѳ адѳс леѳалѳм телега воѳын сулалыс Мѳкѳта Јаковенкоѳс. Вылѳ лентѳм телега вожјас костын вѳли зелтѳма вон. Телегаѳс неылын сотчис чусалан бѳпур. Мѳкѳта воѳын сулалѳс кѳјаснас ѳвтѳгѳтыр сылѳн гѳтырѳс—Јевдокија.

— Гачтѳм сѳвѳј, пастѳм советѳик,— горѳзис сѳјѳ,— став еиктса јѳзыс мѳсјаснысѳ ѳукѳртѳ, пѳскѳѳинаѳ, Митрѳј Савелѳјч дѳрѳ... Минѳ мѳјѳн омѳлѳѳѳ?.. Мѳјал мѳсыннѳ сесса оз-ѳ кут куканасны алы мѳјѳ?

— Случнѳј пункт вылѳ вѳтлывла,— асыс долѳс Мѳкѳта Јаковенко,— нѳнѳм кулак мироједлы грѳшјаснымѳс кыскыны.

— Случнѳј вылѳѳ?— тѳвѳѳтѳс Јевдокија... — Ак те, пѳлѳс ѳужѳм, уѳавныд-нѳ кор кутан? Бур јѳзлѳн муныс гѳрѳма да кѳѳѳѳма-нын. Теѳ сѳмын ескѳ шлѳнјавны...

Мѳкѳта Јаковенко муѳѳмѳн ѳвтыштис кѳнас да бергѳѳчис матѳсмѳм Гршкалаѳ.

— Мыј, Гршук, уѳсѳс,— гажаа горѳдис сѳјѳ. — Ми, со, тани учѳм. Став мылкѳѳ-нын гѳрѳ, вѳлѳј сувтѳс, вывтѳ-нын јѳна быѳѳѳс... Кѳрт вѳв ескѳ татѳѳ... Пѳѳка вок локтас да ми тани колхоз котыртам, тракторѳн гѳрам... Баба сѳјѳ сѳјѳ горѳѳ,— бѳпурѳ сѳлыштѳгѳтыр лѳна шѳис Мѳкѳта.— Лун кык мыѳтѳ гѳрѳсас да вѳтлывла мѳскѳс... Јапиѳевлы копрасын ог кут.

Регыд Гршкка да Мѳкѳта Јаковенко плугјасѳ кутчысѳмѳн мѳѳѳѳчисны вославны етепѳд. Шонди гѳгылтчис пыр вы-

*) увтасѳн.

лөжык. Пөе лоис. Голадд да кijasөд визла-
өис пөе. Мукөдырji ылыг кывлис мужик-
яслөн скөра горөдөмјас вөвјас выланыс.
Көнкө шүтлаліс норасыс петөм суелік.
Вужые-вужjө четчалігтыр, мужикјас бөр-
еа вөтлыөісны өөд ракајас. Нәјө нiзув да
гагјасөс өөталісны.

Гришкәлөн багыс өтепө локтис сөмын
луншөр гөгөр. Сijө ужальштіс час
кык кымын, сөсеа кутис ружтыны да но-
расны кочег вылө. Летчис балкаө, көні
Микита Јаковенко да гөтырыс вој колъ-
лісны. Біпур дорын бергалыштөм бөрын,
чөва Јевдокија вылө виçөдыштөм бөрын
(Јевдокија пөртјын пуис шобди рок), те-
рыба мунис бөр Гриша дорө.

— Медбөрјасыс гөран,—зумыша шүис
пысылы —Арас Гөрд армияө вөтласны.
Сөні теңө винтовкаөн кутасны велөдны.

Гриша сувтөдис вөвсө да бавлаыс бер-
гөдчис.

—Пөттөз-на сурас,—делнөја шүис сi-
jө.—Служба өні абу тсарскөј... Кык во
мысөи бөр локта.

—Гашкө-і бөр локтан,—кывjө воөдчис
багыс,—сөмын кык воыс сiзи вошө, ве-
кыда шуны, овмөслы теыс бур оз ло.

Гришка чујмөмөн виçөдліс бат вылас.

—Тәјө те мыла?—Јуалис сijө.—Бид-
сөн служитөны, Песка Јаковенко којмөд
во-нын Красној армияын, дај мукөд зон-
јас оз бөрдны.

—Тіјанлы-өд-тај дас во көч служитан-
ныд,—дөзмөм пырыс шүис Васілеј Са-
прыкин,—томөе-на өветтj гулајтышпны
окота... Сөмын ті мужикјас, со мыј, Гриш-
ка,—стрөга горөдис сijө,—дедјас дај бат-
јас мiјан крөванствујтисны, му помыс
вердчам, муыд-өд дөзөритөм корө... Му-
јастөгыд мi кыз быттө чiганјас,

—Ферт, сiç,—кывjө воөдчис Гришка,—
мужикөс муыс да кijasыс вердөны... Бөс-
там Јапичевөс, сijөс горшлуныс да сөмыс
вердөны-а.

Багыс чөволис. Гришка чукөртис вөж-
јисө, горөдис вөв вылас да вөрөдчис
вөтлысны плуг бөреа, сөмын багыс сув-
төдис сijөс.

—Гриша,—кытчөкө ортсө виçөдөмөн
шүис сijө.—Видчыешт регыдиө... Талун
вожык ештөдчам, југыдөн-на, невеста
ордад гөнiтлам.

—Кушөм сөщөм невеста? —пыдысаң
јуалис Гришка.—Буракөс абу-на палалө-
мыд төрытја јуөмеыд.

—Тысө! —скөра горөдис Сапрыкин
плөтө кутчысыг моз да пі вылас өвтыш-
чөмөн.—Вунөдiн кодкөд өөрнiтан? Гөт-
рала,—чорыда шүис сijө,—Насөка Јешифа-
новна вылын. Медым талун невеста ордад
вөлін.

Скөрмөм Сапрыкин јөткыштіс пісө, мыр-
дiс вөжјисө да сөлөмсаыс вөв вылө гор-
зигтыр, вөтліс сijөс. Мусө гөрөм бөрын
доөдәліс вөвсө телегаө, шөктис Гришалы
пукеыны да гөнiтис гортө. Керка дорө
воігөн Сапрыкин небыштіс.

—Гриша,—вашкөдөмөн да сусөг моз до-
ліс сijө.—Төтөг сөкыд мiјанлы, огө бер-
гөдчө овмөсын... Насөка ужалыс пыддi
колас. Локтан гортад, ставыс лоас—на-
ныд-ј, муыд-і...

Гришка ескө-і нiнөм ез шу да Сапры-
кинлы гажажык лоис. Сijө кокнија, өд вы-
лыс, четчыштіс телега өвылыс, котөртліс
Јапичевла да гөтырысла, вөвтис телегасө
гынјөн, пукеөдiс ставнысө да чiлөстис
вөв вылас.

Телега нещыштіс да јiркөдчөмөн гө-
гылтчис өікт куза. Курөгјас да зөзөгјас
бус пыцкын тупласыөјас, борднаныс ше-
насигтыр өтарө-мөбарө лебчалисны. Пөлөн-
ныс түвгисны жежыд мавтөм хатајас,
гөрба плөтенјас, тополјас да вiшьөвөј
садјас. Сiктса сөвет кiлчө вывсаң код-
кө шөнаөс кijasнас. Васілеј Сапрыкин
дугдывтөг вөтліс вөвсө... Од вылыс, шу-
мөн да јiркөдчөмөн, војсны Јешифановна
хата дорө. Сапрыкин ылысаң горөдис гө-
өтјаслы паныд петөм Степанiдалы:

—Но, свагга, пырт купечјастө...

Хатаын пукалісны-нын кымынкө ныв-
баба да өчi старік—невесталөн рөдныс.
Сijө-жө газөтөн вөвтөм пызан вылын пуис
самөвар. Гөөтјас пукалісны јенувшелесө
өбразјас улө.. Выл сачіныс вурөм јубкаа
Степанiда нокеіс кукнаын пiрөгјасөн да
кашыкјасөн. Хатаын вөлі кылө сылөн
нөжјөнiкөн нывсө вiдөм, мiјөнкө укө-
рајтөм.

Гришка, кодөс јандыөтөг вiдлаліс не-
весталөн рөдна, гөрдөдiс да бергаліс пу-
каланiнас. Мамыс сылөн пукаліс дөзмө-
мөн, парјасөс топөдөмөн. Сөмын Васілеј
Сапрыкин, шапа үсјасөс гартлөмөн, гөгө-
рыс варышөн виçөдiс, Јапичевлы шөчiнi-
ка сiнмалігтыр.

—Он-ө Савелiлөн пыс лоа?—јуалис,
Јапичевөс виçөдiгтыр, зөрыс гөна пiнана
старік.—Зөв нiн те чужөмнад сылаң мунап.

— Сылбн-с,—сёлмсаы шуіс Ляпічев асыс рудов тошсё шылёдігыр.—Мі кыкөн сылбн вёлім, да вокөј револүтеіајбз-на кувельіс...

— Ыжыд мывкыда вёлі батыд,—німко-да шуіс старік.—Кыз-жб, етеп пасталаыс кбчаіналіс. Ыжыс сёмын, чайта, еурсыд вёлі, вбв табунјас котралісны. Бара-жб мыјда морт сылы ужаліс, он-і артышт... Оніја ногбн-кб шуны—буржуж - вірјуыс вёлі тејад батыд...

Ляпічев пузіс да скорые кбсјіс кыв-віцны, сёмын секі Степаніда пуктіс пызан вылб пбс пірөгјас. Старікыс вунбдіс Ляпічев јылыс да чіткыртіс горша ырна-нас кыскігыр. Ставыс матбзжык пызан дорб пуквалісны, сёмын сојны некбд-на ез кутчыс, мыјкб відчысбны. Коркб-і бзбсын тыдовтчіс Насга. Сватјас да рбд-ныыс бербдчісны сылаы. Невеста вылыи вёлі выл шал, голаас члбдчісны еікбц-јас, кокјасын вёліны зуртыс ббчінкіјас, кбсајасыс сыналбмабс да зельда кыб-мабс.

Грішка полігыр лептывліс еісб да, Насга візбдбмкбд паныдасбмыс, термасб-мбн ббр лезіс јурсб. Віна, вішббвбј на-лівка да еівуха тыра подносбн невеста копрабмбн быд гбстлы мыдчіс, сесса пуккбс скамја пом вылб, Грішакбд орт-чбн.

Лбзјаса старік квачітіс пірбг да тув-јаліс вомас вьндаліг пбдігыр. Ляпічев, віна стбкан кіјас кутбмбн, кык кымын вомтыр јуіс да пернапасасіс.

—Быд тварлы јен шуліс гозјбн овны, —кутіс сорытны сіјб.—Медым, значіт, сбглас да мір пукаліс жбнкіа-невеста костын. Оні овны абу кокні, кор мефса-ын крестаынлы... Міјанлы колб отсаены бта-мбдлы быд ужын.

Ляпічев јуіс стбкан.

—Тенбг, Мітреј Савелјіч,—четчыштіс Сапрыкін.

—Ота-мбд бербд колб кутчыены... Те мен сват, ме быдлаын те дор кута сесса сулавны, сы вбсна, мыј те кбт-і кулак, гблјасбс он кбзбвт.

Гбстјас кутісны гораа сорытны, тор-калбмбн да бта-мбдбс кывзытбг. Старік-лы бара уеі тбдвылас Ляпічев, уббрајт-чігыр еуеіс сы вылб кбстылнас. Степа-ніда, јурсб лебдмбн да еінвасб чышкалб-мбн норасіс Грішка мамыслы сы вылб, мыј сылыс ббстбны уна пріданнбј. Нас-

талбн тбткаыс відіс куцбмкб суседкабс, курбг гуеальнбс. Сбмын жбнкіа да неве-ста чбла ортчбп пукалісны, неуна бта-мбдыс полігыр.

Кыз кб Грішка пблбсног візбдліс Нас-га вылб да відчытбг паныдасіс сыкбд візбдбмнас. Секі сіјб матбстчыштіс Насга бербд да зббран шытблбн јуаліс:

—Тенб, гашко, невблбтб мамыд?

Насга нінбм ез шу.

—Сізкб ме вібтала баты, —пбса ку-тіс вашкбдны сіјб,—кбт те і муса мен, сёмын бні абу сепбм права, медым мыр-дбн.. Бара-жб Педка Јаковенко тбв кежлас локтас.

Насгалбн збрзысны парјасыс. Сіјб ча-быртіс кіјасбб да пыдысаы, муртса Грі-шалы кывмбн, сылы німкодасбм вылб кыввізіс:

—Меным зік вескоф. Сбмын Педка абу мен жбнкіа. Мбјму-на јешчб мі јан-сбдчім. Піемб гібжіс... Менб, шуб, ен від-чыс, ме кбсја јона велбдчыны, медым коммуна котырты, мірбвбј колхоз лб-ббдны...

3.

АРНАС, мужікјас наынысб ыцкісны да гумлајас дорб новлісны. Сікт-тыр дун-і вој зуртісны сбкыд сбвтбм телегајас. Жужыд сорбмјас быдмалісны ізас хата вевтјаскбд бтрбвен. Кор наы-лоіс вартбма, Васілеј Сапрыкін шбктіс Грішкалы да Насгалы новлыны Ляпічев брдб.

Грішка кывзіс батыс да дбзмбм пы-рыс шуіс:

—Асланым овмбс ем. Мыј кулак ордо еујеан?

ВасілејСапрыкін, німкода кіјасбб чаб-ралігыр, најана еінмаліс Насгалы.

—Со, мужікыд куцбм гбгбрвотбм. Бытбб-і быдмбма-нін, Краснбј арміаб лбсбдчб, сіјб оз гбтбрво, мыј Ляпічев віт урбн унжык сетб ссыпнбј пунктын до-рыс. Бара-жб сват сіјб,

—Теныд віт ур мынтас да аслыс чеп-тас чблкбвбј пуктас,—зумыша кыввізіс Грішка.—Вес те, бат, лбсалан сыкбд, жок сбмын сы помыс.

—Код тані кбчаін, те алы ме?—друг пузіс Сапрыкін.—Батыс велбдны кбсјан?! Ну, вібталбны-кб!—да пі вылас ббдбдн бвтыштчбмбн сёлмсаыыс јортчыштіс. Со-кыда воелалбмбн муніс.

Мыжкёдыра Наєта да Грiша чёва сёв-
тисны шобдiсё мешёкјасё. Кор медбёрја
мешёк лоi тыртёма һанён да кёрталёма
шнурокён, Грiшка полiгтыр виёдлiс гётыр
вылас да һёжённык шуйс:

— Тёрыт сёветын вёли. Јаковенко ју-
лис, һантё государстволы сетанныд, али
кызкё мёдног... Сетам, мiса, абу подку-
лачникјас мi, пролетарскёј крестана.

Наєта полёса виёдлiс сусед овмёс вёлё
да, Грiшалаһ копыртчёмён, пёса кутiс
вашкёдны:

— Тајё Јапiчевыс гудралё. Бат со сы
дор сувтiс, бара-жё мамёс ас кiас кутё,
һань сылы ужён сетёма... Јёзсё ас гёгё-
рыс чукёртё, зев јона полё, мыј һекод-
лыс лоас бугајыс сём кулны.

— Аерт, сiјё,—кывё воёдчiс Грiшка.—
Те, Наєта, ен сетчы батлы. Локта Крас-
нёј армијаыс, јукса. Кылан, Наєта,—мё-
дыс вiеталис Грiшка.

Наєта чёволiс. Сёкыд мешёкјас теле-
гаё сёвтём бёрын Грiшка сајалис-һин гум-
ла сајё да друг адiс батсё, јёрјас пыр
сылаһ котёртё.

— Вежiс мёвiсё,—һимкода мёвпыштiс
Грiшка да кежёдiс вёвсё горт дорас.

Батыс матёстчiс сёкыда долалёмён,
ёдва кок јылас сулалiс.

— Бост,—кiрзiгтыр вiеталис сiјё каба-
ла мытчiг моз.—Сёветань ытiсны, Јако-
венко Мiкола ачыс пыравлiс. Буракё,
бостёны-һин тi воксё.

Грiшка бостiс кабаала, шенчiгтыр бер-
гёдлыштiс кiјасас да паскёдiс:

— Призвајтёны,—кельдёдём Наєта вы-
лё виёдiгтыр шуйс сiјё,—медым пункт
вёлё локны, стантсiја вёлё...

Батыс кутiс озыны. Аскинас сiјё Грi-
шакёд да Наєтакёд мёдiс стантсiја вёлё.
Туј вылын најёсёс суйс Јапiчев. Сiјё пу-
калiс тарантасын Васка племјаньныкскёд.

— Еј, сват, кытчё?—горёдiс Сапрыкин,
суседсё адiс да.

— Племјашёс нуа,—тошкас шпын-ја-
лигтыр кыввiзiс Јапiчев,—мамыс сылён
вiемiс, ётнаслы сылы шуштёмжык, менё
щёц корiс мунны... Муна, мiса, сёмын
тёд, Васка, ме теd абу отсёг, тiјанёс кар-
зармаын сатiн улё вёчодасын, шыагаё
һырасны... Војеннёј служба—век-һин служ-
ба, мыј сарскёј, мыј сёветскёј, чужёмјас
һырасны...

Телегајас јiркёдёмён мёдёдчiсны ортчён
мунны. Васiлеј Сапрыкин вујiс сусед

тарантасё да мыжкё кутiс вашкёдчыны
сыкёд. Васка пукалiс на костын кельид
да повчём. Грiшка пукалiс һинём кыв-
зытёг, сiнјасё куёмён, Наєталыс зёран
кiјасё чабралiгтыр.

Стантсiја вылын вёли уна јёз, базар-
нёј лунё моз. Улiчајасёд сёлёмён да гу-
дёкасёмён шёйтiсны зонјас чукёр. Быд
ёшiнулын сулалiсны призвынк да најё
рёдһан тырём телегајас.

Сёвет, кёни вёли призвынёј пункт, вёли
тырёма призвынкјасён да увгiс мазi поз
моз. Читална залын агроном сеталис сё-
ветјас да разјасёньнёјас урожај лептём
јылыс. Стрелковёј кабиётын зонјас дрё-
бёвiкыс лыјлисны чемберленјасё, кодјас
лебалiсны вывлаһ кокён. Тан-жё призвы-
нкјас бёрјалисны шiнелјас да будёнов-
кајас.

Васiлеј Сапрыкин да Јапiчев шёјтыш-
тисны пункт вылын, сөрнiтыштiсны тёдса
мужiкјаскёд да сееа сёлышеiсны да му-
нисны.

— Гажтём тан,—жугыла шуйс Грiшкалы
батыс.—Зонјас ставныс лёһёс... Војдёр,
вёвли, ёшiнјас кiетасны, чемскёјёс нёј-
тасны, стражникјаслы вiрёз чужёмјаснысё
воштасны... Тајё-нё куцём пёрадокјас,
кодјёз абуёс... Мi сваткёд мунам да жуыш-
там ещанiкён...

Кор Грiшка бёр локтiс Наєтакёд при-
звынёј пункт вылыс, батыс да Јапiчевыс
вёлины кодёс сад бырмённыс. Кыкнаныс
најё пукалiсны кутчысёмён да сылисны.

Грiшка додёдалiс вёвсё, водтёдiс сетчё
код батсё да, колiс Јапiчевёс, кодi плем-
јаньныкёс вiдчiеiс, гортас шуыгiс Наєта-
кёд.

Кымынкё лун мысё сiкт зоннас кол-
лалiс призвынкјасёс. Зон, һыв да баба
тыра телегајас асывеалыс лужiсны сёр-
са-бёреа стантсiјалаһ. Коркё-i Сапрыкин-
јас вёрчысны. Грiшка медбёрјаыс виёдiс
помтёг-дортёг шыбiгчём сёп вёлё. Ортчён
пукалiс Наєта, бёрдан сiнјаса, ышлола-
те да топёдчiс сы бердё.

Кор телегајас воiсны стантсiја дорё,
Грiшка чорыда чабыртiс Наєталыс кiсё
да мыжаён шуйс:

— Вiдчiеыштны ескё колiс мiјанлы,
Наєта, гётрасёмнаным... Ме ескё локтi
служба вылыс... Ёни теd кык во вiдчiсны

Наєта сiнсё лезёмён һёжённыкён шуйс:
— Зiк ёткод вiдчыны. Тёда, он окота
тешiтны мун.

Стантсіја вылын Грiшка муніс чукортчанінö. Васілеј Сапрыкін узтöм вој бöрын куйліс телегаын, турун пыцкын да узіс. Насча öтнас пукаліс кер вылын, керка возын. Сылы уеі төдвылас батсö кол л а л ö м. Ополченечас пыксісны, бунтујтчісны да ез көсҗыны мунны. Карыс корöм öтрад ветліс керкаҗасöд да вöтлаліс став ополченечсö. Ураднікҗасöн да казакҗасöн кыщöм ополченечас мунісны арестантҗас

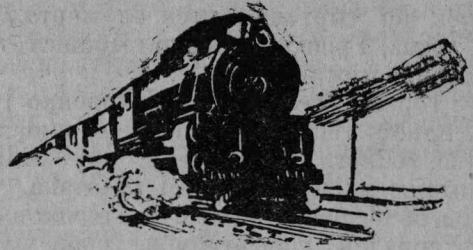
моз. Бабаҗас да челаҗас котöртісны на бöреа бöрдіг-горзігыр, покојнікҗас бöреа моз. Опітсерҗас маöн відчісны јöзöс вöтлігыр. Лун пукаліс зера, слöта да көзыд. Воҗын сіктö локтігöн, Иван Јешіфановöс коллалöм бöрын, Насчалöн мамыс чөвліс локтіг чöжыс. Кокҗасыс ез вославын. Ез öтчыд көнöр пуксывлы вескыда најт пыцкö шöйтчыны. Секі сіјö—көкҗамыс арöса Насча—бöрдöмөн лептывліс мамсö, мырдöн кыскіс ас бöреаыс.

...Відчыстöг Насча кыліс барабанлые гора таргöм. Ывла куҗа котöртісны челаҗас да бабаҗас. Ылыс, пелес саҗыс, петіс прызывнікҗаслöн колонна. Пельпомö, кок-көкө најö мунісны туж куҗа кок бөрлаҗаснаныс музыка-шыулö тувталöмөн. Јургіс гора да міча марш. Колонна вылын, шапкаҗас, картузҗас, ватнöј піндҗакҗас да бус кымөр вывті, ујісны ыргөн чарла-мöлöта пома шöвк знамҗас. Бөрвыланыс, колонна бöреа, прызывнікҗаслöн рöдҗаҗас, мамҗас, вокҗас, батҗас нуісны мешöкҗас да көрöбҗас.

Насча садмöдіс Васілеј Сапрыкінöс, курыштіс һаң да поре гос тыра мешöк көдöс лөөдіс Грiшкалы, да котöртіс колонна бöреа. Јöз чукөрö пыріс да адзіс Грiшкаöс, еуҗеіс сылаң да мөдöдчіс сыкöд ортчöн. Вокзал дорын колонна сувтіс. Переклчка бöрын прызывнікҗасöс јукісны десаткаҗас вылö да кутісны вагонҗасö иңданын. Ота-мөд бöреа најö сажавлісны красітöм паскыд öзöсҗас саҗын.

Горніст ворсіс сбор. Ышловзіс паровоз. Јöз чукөр вөрзіс. Грiшка терыба прöшщајтчіс Насчакöд.

— Відчыс, Насча,—горöдіс сіјö вагонсаң.—Государстволы служітны мунам...

Појезд равзöмөн, буферҗасöн грімöдöмөн, вөрзіс. Насчакöд ортчöн Лапичев век-на пљемҗаннікыскöд прöшщајтчіс.

— Смотри, пелҗаснад ен лапкөдчы,— велöдіс Лапичев.—Колхозҗас-лі јешщö мыҗ сен, сöлав на вылö, абу міҗанлы уж... Куҗан-кө, став добраөс кулöм бöрын тед кола.

Васка пасіббаөіс, сöмын ез вөрöшітчы. — Мун,—тоҗлаліс кокһыңіка Лапичев. Јонасö ен пов, гашкө-і вөчöдасын тіҗанöс сöмын оз смерт вылö, ме төда-һын.

Вагонныс зонҗас кутісны да кыскісны Васкаöс. Појезд тракмуніс. Муыс кутіс кывтны. Опіңҗас да öзөсҗас дорö чукөр-мөм прызывнікҗас руасöм сіңҗасöн візöдісны јöз чукөр вылö. Гөгөр вөлі лөң. Друг Грiшка адзіс, кыҗі Васка швачкыөіс јурнас жоҗö да сіңва кіөтöмөн, гораа бөрдзіс.

— Мыҗ те, Васка,—повзöмөн пыркöдіс сіјöс Грiшка да јуасіс.—Віемін, кынтö-лі мыҗ?

— Нöјтны кутасны служба вылын,— старукаöн кутіс бөрдөдчыны Васка.—Чужöмö кучкавын кутасны, дад віставліс...

Друг сіјö јөжгылтчіс, јандыөмөн четчіс да зөбеіс пелөсö. Прызывнікҗас кыщовтісны Васкаöс, серавлісны да зурöдісны чуңҗаснаныс; вунöдісны быдөн сы јылыс, мыҗ вагонҗас пöлөн котöртісны коллалысҗаслöн чужöмҗас, телегаҗас, чарла-мöлөт помҗаса шöвк знамҗас, талалöм тужҗас да паскыд, помтöм дортöм етеп.

4.

ЕШЕЛОН локтіс 'коланінö-һөлөд' лун асылö. Кор прызывнікҗас мешöкҗасöн, көрҗынаҗасöн да көрöбҗасöн пельпомҗас вылын локтісны казармаҗас дорö, уна сапöгөн зумөдөм паскыд платс вылын, муніс велöдöм. Звено бöреа звено, взвод бöреа взвод, топыд стројөн, шонді возын

сотчыг стал штыкјасөн, ротајас команда улö исковтісны платс куҗа.

Прізывникјас чукөртчісны да кутісны віждны стројевөј знамјаяс вылө.

— Ек, чорт, кушөма најө мунөны,— нимкодаөмөн горөдіс коаслөм да выјөсөм дөрөма зон.—Машина быгтө, суцлытөг Һартөны.

— Һартасны-і тенө,—скөра шуіс Васка.—Сөмын нінөмла тајө уж, кад коллөм. Міјанлы ескө гортын пукавны да креҗанывны.

Зонмыс суеа віждліс Вас вылө јуреаныс кокөчыс, еөлышеіс ортөс да шуіс:

— Гөгөрвотөм тејад. Көҗаинјас мі, али абу?.. Көҗаинјас-кө, сізкө колө віжны странанымөс, со мыј.

Васка нінөм ез шу. Тајө кадө, локтөм прізывникјас дорө, матөстчіс том да паскыд пельпомјаса камандір. Ставныс гөгөртчісны сіјөс да кутісны јуасны воан служба јывөшыс. Бөрті прізывникјас стрөітчісны шеренгад, вөчісны переклічка да тајө часаң кутісны пуны красноармејскөј пөртјын.

Лунјас кутісны воєлавны лунјас бөрөа, стрөітчавлісны вөжонјасө да мунлісны топыд радјасөн, кыҗ ротајас платсјас вылын. Прізывникјасөс пастөдісны, јуклісны баталонјасө, ротајасө да взводјасө. Грішка да Васка вескалісны өві отделеңнөб. Најө —землякјас—олісны век өтлаңныжык. Кровајас налөн сулалісны ортчөн да рыҗасын, заңатөјас бөрын, ез ещаыс еорнөтлыны еікт јылыс. Реҗыдөн горт јылыс төҗдысөмјас вунны кутіс том красноармејсјаслөн. Грішка гіҗеіс мувіҗ овмөс велөдан кружокө да уңҗыкыс кутіс ветлыны клубө. Отчыд Грішка вөҗжык локтіс казармад да адҗіс Васкаөс, коді відчысөс сіјөс пыраніны.

— Те дінө локтіс, чіталнаын пукалө,—вашкөдөмөн вісталіс сіјө Грішкалы.

Грішкалөн кіјаыс кутісны тіравны.
— Мыј колө сылы, ез вістав?—Сіз-жө нөҗјөн јуаліс сіјө.

— Гортас мунө,—вескода шуіс Васка. Һылыштам, шуө, тенсыд даҗкатө, Лапичевөс. Војна-пө, шуө, сыкөд воетам. А ме і шуі сылы, сој да ен віндав. Лыс сылөн јос... Бара-жө отделеңнөј камандір, Педөр, гортас локтас, став бабаыс вөтчас сы бөрөа. Насҗкынд тејад җагтөмчө өні...

—Те, Васка, лаңт,—дрүг скөрміс Грішка

— Мі текөд җемлякјас, сөмын ен дөзмөдчы... Кыҗ быгтө чепјыв пон увтчан.

— Сіјө коді, ме-лі мыј?—шпынмуніс Васка.—А гашкө-і чеп помын ме-да,—горөдіс сіјө,—җагтөмјас ті, сіјөн-і дорҗанныд властсө, а мен даҗка став овмөссө кулөм бөрас колас. Ові бугајыс сурсҗын сулалө.

Грішка нінөм ез шу, нөҗјөнык рунҗіс платс куҗа чіталнаө. Чітална дорө воігөн-һін сувтіс. Сылы үеі төдвылас Насҗакөс коралөм да Васкалөн еєравлөм. Грішка талыҗкысыштіс сулаланінас да көсјіс-һін бөр мунны казармад, секі вөсөіс өҗөс, чужөм на чужөм сувтісны Педөр Јаковенкокод. Кыкнаныс відчысөмөн віждлісны өта-мөд вылө. Грішка адҗіс Педҗа гімнастерка пельтсаясыс кык треугөлык. Сіјө кадеаң, кыҗі Педөр мунліс еіктыс, быдмөма, лоөма јешчө-һын куҗ да быгтө һеуна гөрбылакод.

— Но, здорово, Гріша,—һимкода шуіс Јаковенко кісө һужөдіг, мөз.—Ме пөпуғтө татчө кеҗали, пересаҗка менам карын. Уеі төдвылө, мыј те тани, вок гіҗліс, дај кеҗавлі, гашкө, міса, кушөмкө јуөр мөвпыштлан ыстыны. Ме-өд гортө мөдөдчі...

— Служітчысөс-һын сізкө,—відчысыштөмөн јуаліс Грішка, век-на чужөмас віҗөдіг мөз.—Те-өд во кујім-һын Красној арміјаас?

— Көҗајствүјтны көсја,—вісталіс Јаковенко,—вок корө, тулысеаңыс-һын відчысө.

— Мыј-нө, колхоз лөсөдны кутанныд?—јуаліс Грішка.—Вокыд тејад вісталө, трактортөг һекыҗі-пө оз поз, жаҗавмөн колө-пө.

— Трактортөг оз шөгмы,—кыввіҗіс Јаковенко,—ме тан курс помалі. Медвоҗ колө јөзсө шыҗөдыштны. Тејад баҗыд-нө мыј, Лапичев бердө муніс.—відчысөтөг јуаліс сіјө.

— Лапичев дор, сіјө велөдөмөн олө,—ез соеєы Грішка.—Мі сіјөс Насҗкакөд быднөгыс еорнөтөдлім, сөмын оз кывзы вөсөіг... Служба вылыс локта, гашкө сытөг колхозлаңныд еетча, бөстанныд оңө міјанөс Насҗакөд?

— Мыј јуасан,—вісталіс Јаковенко,—мырдөн-на кыскам-а. Те ен вешты көсјөмтө, Гріша, гіҗ Насҗталы, меҗым өні-жө вуҗө.

— Ог, ме відчысөла, служба ештөда, секі колхозлаң еетча,—сөкыда шуіс Грішка.

Кыкнанныс лагтісны. Яковенко кізаліс шыньелсө, зелөдіс тасмасө, лөбөдчіс мунны. Сөмын друг віқөдліс гөгөр, копыртчіс Грішкалаң да најана жуаліс:

— Гашкө, те Наста вөсна төждысан, ен пов, ме гөтрасі, Гріша, со куцөм-өд...

Грішка ескытөг пөлөстчывліс Педөр Яковенко вылө да өбитор доліс:

— Ме колхозыс ог пышпы, сөмын служба ештытөз ог пыр... А Наста ачыс сені төдө, ме ог һөбөліт.

Сапрыкін да Яковенко летчісны пос куза да петісны платс вылө. Вөлі көзыд төвса вој. Пөлтіс сөкыд војтөв. Платс вылын кујлісны толајас, степын моз-жө котөртіс му бердіт лымжыс гартчөм јокмыл. Платс вылын, казармајас вылын сулаліс рам төлыс.

— Сіз, шуан, колхоз лөбөданныд?— бара жуаліс Сапрыкін.

— Өерт, сіз,—чорыда шуіс Яковенко.—Міжанлы колхозтөг оз поз. Мі сытөг ізас јокмылөкөд, кытчө колө нуас... А колхозөн мі вөр моз быдмам... Степсө зөһнас гөрам, наука велөдөмөн ужавны бөстеам.

— Сізі, өерт,—кабырнас өвтышеіс Грішка,—важ ног олам, а Ләпичев міжан пөмыдлун вылын зөпсө тыртө, гашкө кывлін, бугајөс һөбіс, кыз бытөө һөјтчанін

воетіс асыс... Відчіс, Педка, паныд мунны кутас сіјө, мужікјасөс ас гөгөрыс чу-көртас...

Яковенко да Сапрыкін кіјаеісны. Грішка локтіс казармаө. Отбој бөрын, Ваека

віқөдөмыс сајласөмөн, зіла пөртчыеіс, водіс да регыд унмовеіс.

ШОЧЫНКА гөтыреан волыс піемө-јасыс. Грішка төдіс, мыј сіјө төсткөд оз лөсав. Педка Яковенко Краснөј арміјасыс локтөм бөрын еікт пастала водіс адзгытөм венчөм. Мужікјас кутісны еорнітны машинајас јылыс, трактор да овмөс коллектөвічөрујтөм јылыс. Унжык гөлө овмөсыс колхозө-һін пыріс. Педка Яковенко карыс сөм уждіс да тулыснас чайтөс сузөдны машинајас. Сіктас сіјө воетіс тракторістјасө велөдчан курс, кытчө гіжсалісны зонјас да һывјас кыңзі щөц старікјас ортча еіктјасыс да станітс-јасыс.

Өзырјас мунісны колхозлы паныд. Яковенко локтөм бөрын повчөм Ләпичев бугајөс көсјіс вузавны да еіктыс пышпыны, мөвпыштөм бөрын еновтис көсјөмсө Көдко сөвет куза Васілеј Сапрыкінкөд мөвпыштис мөлыча көртымавны.

— Сөмыд тенад абу уна, те сузөд сізкө,—вісталіс сіјө сылы,—мі текөд став колхозчыкөсө куштам, мөлычајасыс матын һөкөн абу... Көч-і колхозчыкјас најө, һансө сөјөһны-жө...

Тајө лунсаң Васілеј Сапрыкін кутіс вічтыны став вылас, лыддыны быд сөјөм һан пыріг да відны Грішкалыс мамсө да Настаөс уна да јона сөјөмыс. Колхозө пырөмыс зікөз өткажітчіс.

— Віқөдла ті вылө колхоз-навоз,—најана шуіс сіјө скод вылын,—өһісө ог-на, коран мешөкөн ог-на сормы ватлыным.

Скод вылыс гөртас локтөм бөрын көріс Настаөс да, скөра кабырнас пызанө кучкөмөн, вісталіс:

— Јөзсаң кывлі, Настасаа, бытөө-пө те тракторнөј курсы-мурсыө пырны көсјан... Со мыј, мед менам керкаын өті кыв ез вөв шуөма колхоз јылыс... ..Вөтла — скөра горөдіс сіјө, — ог віқөдлы, мыј те ічмонь менам, кылан, Наста.

Тащөм піемөјас бөрын Грішка мыкөд дыра ветліс зумышөһ да лычкөмөн. Сөсөа заһағөјас, јортјас да клуб, кытчө сіјө быдлун ветліс, регыдөн разөдісны жуғылтыс мөвпјасөсө.

Грішка горша лыддіс һагајас, сува велөдіс вһнговкаөс, пулеметөс, провөвогазјас да бура кывзіс полөтчасјас. Бојөвөј стрелбајас вылын сіјө муніс медвозын. Взводнөј камаңдир век ошкіс сіјөс

да щөктіс јортјасыслы сы моз-жө велөдчыны. Ез өтчыд сјјө шульвлы дыш да умзла Васка ылө вјөдөмөн:

— Со, ті өтө өіктыс Сапрыкін јорткөд,—велөдан кывјасөн сорытіс сјјө,—землакјас, сөмын чік јанасјас, нөтө абу өтамөд кодөс.

Васка векжыс чөволіс. Кор-жө камаңдир сајалас вөлі, сјјө шпыңјалігтыр шульвліс Грішкалы:

— Мед мукөд јона мыреөны, мен мөтәл оз ков, оз сөлөм ылө во красноармејскөј олөм, зев-һін гортө кыскө.

Політчас ылын Васка јөјөн пукаліс, бергаліс да век зіліс венчыштны. Өтчыд кулак да сөвет власт костын вермасөм јылыс сорытігөн сјјө ез терпіт да, өзјөмөн сувтіс:

— Поэө, камаңдир јорт, јуасан сөтны... Кызва ме тіјанөс, сөмын ог гөгөрво, кодөн тајө кулакыс лөө, абу-ө мыј граждаһын, шуам, законһөј...

— Сотсіалізмлөн враг, со кодө сјјө,—камаңдир взвода пыдсі вісталіс Сашка Смолін, бурөщ сјјө красноармејетс, кодө медвозца локтан лунјасөаһыс вомаліс Ваекаөс.

— Он-һін өтчыд політчас ылас пукав, ставсө-тај кывлін.

Васка көсіс кушөма-кө воча шуны, да ез-һін. Вјөдліс гөгөрыс да бөр пукеіс. Тајө лунсаң сјјө ставыс ылө вјөдіс скөра да вјөчысөмөн, ез сорыт вөсіг Грішкакөд дај ез кут өікт јывеыс казтывлыны. Заһатөјас ылын сјјө вуграліс, вјөтовкасө весаліс дыша. Бокыса мортөн чајтс ассө варов красноармејскөј семја пыцкын.

Өтчыд, тулысјавывһін, сјјөс індісны караулө огнепріпасјас складјас дорө. Грішка мунөм бөрын, кодө вөлі разводашщөј пыдсі, сјјө пуктіс вјөтовкасө, пукеіс із ылө, шебрасіс шыльнас да куніс өінсө. Грішка адзіс сјјөс пост ылын узөмөн да скөрміс.

— Камаңдирлы вістала, он устав сөртө ұжав, та вөсна сүдө еуран,—повөдіс сјјө.

— Те ме ылө көсјан?—нөжјөһікөн јуаліс Васка.

— Вістала,— чорыда вісталіс Грішка.—Тан теd абу вөзјасөс јіреөдөм.

— Грішка,—мелја шуіс Васка,—вјөчысөшт, Грішка, јуөртны век удітан. Те төдан, мыј тејад Наһтаһд вөчө?

Грішка пыр-жө слабміс. Сјјө ласкысіс өтен бердө, сөсөа друг тракһытчіс Васкалаһ.

— Те мыј сөран, вістав, мыј сјјө вөчө!—јуаліс Васкалы горшас кутчысөдөмөн.

— Муніс гортөыд, со мыј вөчіс,—вісталіс Васка,—өтав јөзыс тіјан ылын баткөд сөравлөһыс Төдам, шуөһы, мыјла мам дорас муніс, мыјла Јаковенко курс ылө тракторісткаө гіжөсіс... Гөтыр-пө, гөтырөн-і колө, а мусук сысө јумовжык... Сылы, віставлөһыс, сјјө зөв колө, јөзөыс, сорытөһыс, јанчім-пө өтө бабаһн өһны, сы ылө-пө і Пөдка камаңдир.

— Пөдка Јаковенко? — нөжјөн јуаліс Грішка.

— Кыс те төдан?—вјөчысөтөм полөмөн јуаліс сјјө.— Ылөдлан те, Наһта абу сөщөмі...

— Сад піемө ыстіс, ставсө гіжөма,—термасөдөмөн вісталіс Васка,—өлагө сјјө, олөм-пө зөв сөкыд лоіс. Көсөјмаөө тејад баткөд мелһыча көртымавһыс, да колхоз бөстөма... Бара-жө бугајсө нөбөһны, сад курыд өінваһн бөрдө...

Грішка чөволіс. Сјјө век вјөдіс Васка ылө, друг шпыңмуніс:

— Вөмөс вөвөһыны мөвпалан... Чајтан өг вістав, ылөдлан, вістала. пост ылын сулалан...

— Ме понда көт кыз сөсөа,—вескода шуіс Васка,—сөмын батыд теһад щөктөма віставһыс... Пөдка-пө ылөдіс сјјө... Рөзөрітасны шуө, корысөч воштасны... Керка, вісталө, вөвтөм, амбар сіөміс... Бара-жө Наһта јукө-пө, колхозө пырө... Батыд төнө корө. Мед-пө піөј волас, өвмөс-пө пазалө.

— Тајө менсым, красноармејөчлыс, пазөдөһны, келдөдөмөн да пөдөмөн шуіс Грішка.—Мөтөг оз јукны,горөдіс сјјө,—сөщөм закон өм. Кор өштөда служба, мед сөкі јукөө...

— Јукасһы,—ассыс долө Васка,—өіктас властыс код кыһн... Мікола Јаковенко кыһн да сөветчікјас кыһн... Бара-жө оз кытчөкө, а колхозө.

Гришка муқомён пукеис ул лым былө, Васкакөд ортчөн. Друг четчис да кутис виставлыны.

— Тчөтыввсаң ужала... Гөльуныс косји мездисны... Онї; артмө, мијанлыс баткөд овмөс јукны көсјөнн да колхозаныс кыкыны... Метөг рөзөрїтны көсјөнн...

— Рөзөрїтасны, — сөлыштгыс Васка. — Мужикөс онї нїнөмө пуктөнн... Гашкө наршнө тајө Краснөј арміјаад прїзывајтөнн-да, медым старїкјасөс кокныдҗык вөлі куштыны. Вескыда шуа, ветлы гортад, Гришка, зев-нїн те вөсна өлөмөј вїсө...

— Гортө, шуан ветлыны? — нөжјөнїк јуалїс Гришка.

— Ветлы, колө, — вашкөдіс Васка. — Тетөг рөзөрїтасны баттө, а Насчатө век кешлө ылөдасны... Мыј Педка вөчө, бабајасөс ылөдлө... Ташөм уждыс черөн сылы јураc да гуө...

Гришка нїнөм ез шу. Сїјө бергөдчїс да катласөмөн, умзыла морт моз, мунїс караульнөј керкаө. Вој вөлі ызгыс да шоныд. Луныввсаң пөлтїс јон төв. Војтва ісковтїс керка вевтјас вылыс да чїжтїс муын шом моз. Јенежөд, кїл моз тїрөмөн, лебіс төлыс. Гришка дыр гөгөрвотөг вїзөдіс сы былө, ез вермы гөгөрвоны, мыјла сїјө оз уе му былө.

Асывнас, караулыс вежөм бөрын, Васка матыгтчїс Гришка дорө да јуалїс:

— Вїсталан ме јылыс, алї он?

Гришка шеныштїс кїнас. Васка секї ловчїс, копыртчїс сы дорө да вашөн вїсталис:

— Камандїрлыс ен јуас, оз лез, шуас абу-пө сешөм права, медым красноармеечлыс овмөс топөдісны... Те ачнд мун... Вескыда шуа, јуөрттөг, медым Насчатөс да Педкаөс өтлаын вермін суны...

6.

ЧАС мында кымын отбојөз казарма тырїс клубыс да кружокјасыс локтөм красноармеечјасөн. Гөгөр кыліс сорнїтөм, вакөм да шмонїтөм. Мукөдјас пызан былө гөрбылтчөмөн нїгајас лыдїсны лїбө тактїческөј задачјас вїдлаїсны. Кодјаскө караулыс локтөм мысчї весалїсны вїнтовкајаснысө быд вїнт лөсыда вїдлаөмөн.

Прөверка бөрын Сашка Смолїн матысчїс. Сапрыкїн бердө, адчїс Васкалыс сы

былө вїзөдөмсө да пукеїг моз шуїс Гришкалы:

— Талун мијан војтыр селхөзкружок вылын шуїсны отпуетнїкјасыс котыртны колхоз. Гїжны тенө Сапрыкїн?

Гришка лептїс сы былө сөкыд пыетөм еїнјасө да нуза шуїс:

— Воэө мун... Кодјас шуїсны, мед-ї пырөны асныс...

— Вее сїзі сорнїтан, Гриша, — сөлөмсаңыс да дөзмыштөм пырыс вїсталис Смолїн. — Те былө медбур надеја кутїм... Зон те воэөмстчыс, гөгөрвоана... Колхозыс пөлза јона ыжыд өтка овмөс сертї... Вескыда шуны, теб бур... Ме заводыс елсар да ме-нїн көсјыкї тракторїстө мунны.

— Коди сїјө, те мунан? — серампыр јуалїс Сапрыкїн.

— Мыј-нө мен не мунны, машина быдлаын машина — му вылын-ї заводын-ї, — кыввїзїс Смолїн.

Сапрыкїн нїнөм ез шу. Друг бергөдчїс Смолїнлаң да ловсө пыкөмөн вїсталис:

— Сашка, вїстав меным правдасө, мыј вөсна робочөјјас карыс өктө кутїсны кыссыны... Алї завїд тїжанлы мї былө — мужїкјас былө — мијан овмөс былө вїзөдөмыс, мујас выланым-да?..

— Тыртөм кывјас вїсталан, — вїдїг моз шуїс Смолїн. — Мијан өвїк государство, муыс став јөзыслөн-ї... Мї огө мырфөдыны көсјө тїжанлыс, а бур вајны, отсавны тїжанлы-жө... Ачнд төдап, кызі мужїк ужалө, быдөн ас вөснаыс төждысө. Ас јывыс мөвпалө, өтувтчөмсїс бурсө оз адчы. А выгөдаыс сешөм, мыј вїзөдлан да повчан мында прөстө вынсө да ембурсө којам. Пыр вөв вылын кыскасам, беаөдөн мусө паршалам, а быд вөв бөрса морт мунө... Татчө, вокө, оз вөв ков, машина. Медым өтї мортыс сы вылын сымда уј вөчїс, мыјда сө морт вөв табун вылын оз ужавны.

— Вывтї-нїн тїжан машинајасыд гырысөс, — төдчана најанїтөмөн вїсталис Гришка. — Лаңт, ылөдлан, — друг скөрмїс сїјө, — вее сөран тракторјас да машинајас јывсыд. Мї — мужїкјас — өгө-ї адчывлө кувтөчным. Боетам тенө, колхозө те шыран, а аслад керка-нї карта абу. — Мијан баткөд тыр овмөс, му, вөв, жыгнїк — Гришка сувтїс. — Рөзөрїтны көсјанныд, — скөра да вежөктөмөн горөдіс сїјө. — Кор адча ас еїнмөн тракторөс, секї еска... Тї сөмын веж петкөдланныд мијанлыс машинајасна-

нды, — сёкыда катласёмён, быггё һаһ мешёк улын, Грiшка мунiс.

Кучкалiсны отбој. Нёдыр мысгi ставныс водалiсны да онмовеалiсны. Лёнисны бёрја еорнiјас. Казарматi вiдлалiг мёз мунiс ротаса дежурнёј. Кёнкё ошыңулын платё вылын ворсiс еормём кавескадроны горнiст.

Сапрыкин лёһа кујлiс ешкын улын, суеа кывзыеiс жортјасыс ныргорён шкоргём вылё да мёвнинас кагтывлiс Васкалыс кывјасё.

— Јуксаас Наёта, бостас му, һаһ щёң нуас, — шога мёвпалiс сiјё. — Еерт-һын еiктас ставныс еералёны ме вылын... Енлё, чёвлё, — муртсыс гораа ез шу Грiшка, — ог леэ Наётаёс, ог леэ јуксыны...

Сапрыкин нёжјёныкён кыпёдчiс. Тупкёс ошыңјас сајын сулалiс тёлыс. Кёнкё горзiсны војшёреа петукјас. Електрiческёј лампочкајас сотчiсны лёһа. Деневалнёј аслыс нырулае лыддiс устав. Лiстёс бергёдём бёрын отсыштiс, умзiлсё вётлём могоыс сувтiс, мунiс епалыһа куһа да сајалiс оҙёс сајё. Секi Сапрыкин шыбiтiс вывёiс ешкынсё, четчiс, термасёмён гачасiс, сапёгасiс да, шыһельсё насталём бёрын, кокчунјылјас вылас котыртiс нётанiнлаһ. Оҙёс дорын сiјё сувтiс, тапыкашыштiс да бёр бергёдчiс. Секi сiјё адзiс крёвач вылын пукалыс Васкаёс. Васка ееравлан еiнјасён вiзёдiс сы вылё, Сапрыкин чорыда кёсёмён укёдчiс оҙёсё.

Платё вылын вёлi вывтi лёһ. Кустјасын, кытчё веекалiс Сапрыкин, чiжiгтыр нёкёiс шыр. Ортчён шоеё туж куһа таркёдчёмён турiс кущёмкё телега.

Ју дорё локтiгён Сапрыкин ылысаһ-на кылiс јуберд камышјасын валыс ызгём. Ытја ва петёма кырјасыс да паскыда волсасёмма, ты моз. Ва вывтi кывтiсны бёрја јi пластјас. Сiз-жё тёлыс, кодёс адзёвлiс Сапрыкин казарма ошыңјас сајыс.

Кустјасын кывзыштём бёрын Грiшка вiдчыёмён мунiс ју дорё. Пос вылё кајiс да кылiс, кычi поскыс тiралiс. Пу бычјас чуртiсны. Волсалём плакајас вёрисны кок улас.

Перiлё-ё кутчыёмён Сапрыкин кыпёдчывлiс, копыртчiс да вiзёдлiс улё. Сы улын ызгёмён тувiс, выкод сук, ју. Му бердсаһ кајыс ванырјас, турбыласёмён тувiсны воҙё да ју шёрё воiгён бёр сајалiсны. Ју кыскiс аслаһыс, ва бергач колмёдiс јур. Сапрыкин сёкыда нещыштёiс

перiлёјас бердыс, котёрён моз вујiс посё.

Тажё чассаһ сiјё мунiс некытчё сувтлытёг. Јурдiг гёрёд вёр кодыс адзiс турун зорёд да зёбёiс пыщкас. Вој улё сiјё бара-һын вёлi тујын. Кымынкё лун мысч Сапрыкин казалис, мыј вылавыв вежёiс. Вёр бырны кутiс, мылкјас пыддi кутiс волсасны шылыд етеп. Лунын узны долiс гуранјасын, эверјас норајасын. Војјасын јур вылын горзiсны турiјас. Мужикјас петалiсны-һын етепё да војын мунны лёiс лунын моз-жё опаснё. Сы вёсна, кор Сапрыкин петiс стантсiја дорё, кытыс сiјёс призывыкјаскёд мёдёдлiсны, сiјё кокнiа лолыштiс да вёлiстi казалис кыһём еумалёмсё. Сетчёз Грiшка һаһсё боетлiс паныдаеыс еiктјасыс да вёлбётјасыс. Онi сiјё ордiс стантсiјаёс да воҙё мунiс.

Вој улё вёлiстi Грiшка адзiс еiктса бiјас. Секi сiјё уеiс му вылё да дыр кывзыеiс еiктса понјаслыс увтчём.

Друг кыскё кылiс телега јiркёдём шы да морт еорнiјас. Грiшка зёбёiс канаваё. Бердтыс мунiс кык мужика вёла.

— Микёла, кычнё сiјё бензiнсё һыла-лё?— јуасiс ётыс на пыщкыс.

— Сотчё сы пыщкын... да те термёдлышт... Мијанлы луншёркад кежлё колё бёр воёдчыны. Педка јона велёдiс, вайё, шүё, онё-кё запасыс бырас...

Грiшка тёдiс Микёлка Јаковенкоёс. Сiјё дыр кывзыеiс еорнiјаныс да лаһтан телега чуртан шыјасё. Кор најё сајалыны, сiјё четчiс да, ёдва пыкёса кокнас вёрёдiгтыр, рунгiс дубја вёра увтасё, еiкт саiтi, кёни сулалiс ендём керка...

Увтасын вёлi лёһ. Сапрыкин гёгёртiс керкасё, кајiс камышыс вёчём вевт вылё да кор пырiс пыщкас, адзiс жожын чусалыс бiнур да кущёмкё сыыс повчём брёдагаёс. Брёдага, буракё, корёмён олё, — јур улас кујлiс һаһ тыра мешёк. Сапрыкин адзiс һаһсё да цукёiс брёдага бердё.

— Хе хе-хе, — полiгтыр еерёктiс брёдага. — Чајтi, кёјiн еујё... Јона повчi, кыһыны быдён кутлi.

Сапрыкин чёволiс да вiзёдiс еiнсё чёвтлытёг һаһ тыра мешёк вылё.

— Тажё мыј тенад, һаһ?— бёртi јуалис сiјё да һужёдчiс мешёклаһ.

Брёдага терыба сүзёдiс һаһ тупёс, адзiс Грiшкалыс горша еојёмсё да перјiс поре гос. Вiдчыёмён вундiс сiјёс пуртён.

— Сіктын чукөртү,—сүсөй моз кутіс сійө віставны Грішка вылө візөдіг моз.— Оіеі өшің дорө локтан, мөд дорө, сен те над-і тырө мешөкыд. Быдөһлы һімкод отсыштны Сөмын, візөда-да, медбөрҗамеһн өктыса,—скөра кутіс віставны,—колхоз сіктын котыртчө, куцөм-һн мөдөтына, ізјөн чівгасны.

Грішка чөволіс. Брөдага содтіс бпурјө нес, візөдліс Грішка вылө да јуаліс:

— Гашкө те щөц сіктыс, щөц Јаковенкокөд бергалан?

Грішка ышловчіс.

— Куцөм сецөм Јаковенкоөс вісталан?—јуаліс сійө.—Ме абу татыс, мөдн мөді, воштыеі увтасас-тај сөмын-а...

— Котыртыеыс налөн, вескыда шүны—јур,—збојмыштіс брөдага. Мужіқ вывтї-на том, бара-жө шыңела... Пыра ме сы ордө, а сійө өшіңулас тракторөн водітчыны велөдө... Уна зонјас сені, на кыңзі өтї төм ічмон, Насҗа һіма... Енө кеэовтө, вісталі, старікөс; сетө вердчантор. Код-һө нө доан те, јуаліс?... Јенлөн, міса, ме... Јенлөн-һө һекөді абу, емөс-һө мїјан да враҗас... Пыр һө пастукө, мөсјас, шүө, мїјан уна, сы кыңзі-һө бугајөс һөбім... Тајө,—вісталі налы,—мыј вөсна менө кеэовтөмыс? Ме ог пастукө вөзјые, мөдөтына кора... Мун-һө татыс, огө теныд сетө мөдөтына. Візөда-да јандыгтөм морт сійө, дај-і муні сетыс... Трактор боетөмаөс, аскі мујас вылө петөны, сїјөн-і шап-мөма... Вісталөма-өд—ен каҗыс дај он уе... Гашкө-і ме коркө томөн вөвлі, менө щөц һывбабајас радејтлісны...

Грішка четчїс да кутчыс брөдага дїнө.

— Насҗаөн, шуан, бабасө шүөны... Гашкө те ен гөгөрво?..

— Мыј те, дона јорт, леэ те менө,—повчїс брөдага.—Вістала Насҗаөн шүөны.

Грішка топыда кутіс сїјөс.

— Тракторыс еекө кодлөн? — јуасіс сїјө.—Кыс те төдан, мыј колхозлөн? Абу колхозлөн дај ес вөвлы... Ме тенө брөдагаөс жаҗөда татчө...

— Налөн трактор,—доліс брөдага,—ставыс төдөны, кодөс колө јуав. Шуа ем, ем сїқкө, ог-жө кут ылөдчыны...

Грішка ебөстөг бөрлаң пөлынчїс. Пөлөмөн сы вылө візөдігтыр брөдага терыба көрталіс мешөкөс, эөбіс кыңулас пуртсө да петны лөөдчїс. Петөм бөрын сїјө, бөрө візөдтөг, котөртїс етепө.

Грішка өтһас коліс. Сїјө візөдіс кусыс бпур вылө, шонтыштїс шомјас вылын кї-јассө да мөвпыштїс брөдага јылыс:

— Куцөм-һө-і мортыс вөлі, гашкө кулак-һі, вөвлөм вузасыс... Најјас өһі оз ешаөн кыскасны, быдторсө сөрөһны власт ерҗыс.

Грішка муцөмөн куніс өінсө. Друг четчїс, петіс керка вевт вылө да, муө четчыштөм бөрын, котөртїс брөдага бөреа. Сїјөс етепын-һн сүіс. Уекөдіс кок јывыс да лїчкіс ас улас.

Брөдага көсјіс горөдһны да повчөмысла кывјїс ез бергав.

— Көһнї пурт?—кашыктөмөн, горөдіс Грішка.—Вај пурттө татчө.

Брөдага кывзөмөн кыскіс пуртсө да еетїс. Грішка відліс ворөпсө, пурт дорө да бөр руңгіс. Ез вөег мөвпышт брөдага јылыс, кодї јурбітїгтыр термаөіс пышјыны етепө.

Сөмын Грішка бөр керкаас ез пыр. Сїјө вујїс увтассө, петіс вөр дорө да водіс муө. Тамі сїјө вуҗыртїс. Кор сїјө садміс, вөлі мїча југыд. Пујас вылыс віјаліс лысва. Асыввылын тыдаліс көчыд јенеж дор.

Сіктын эуртїсны струбаыс ва лепталан пошјас. Друг кыкө кыліс гораа көр-

төн тонөдчөм. Степө кысыс туј куҗа кысыс куцөмкө көрт чудовїшщө. Грішка гөгөрвоіс—тајө трактор петіс уҗ вылө. Кор бурҗыка візөдліс, адзїс Насҗаөс. Вөекөліс сїјө. Сыкөд ортчөн муніс Пөдөр Јаковенко. Кїнас індаліс вөзө, кодарлаһын пујас сажө эөбөмөн, пуртсө ша-мыртөмөн, пукаліс Грішка Сапрыкїн.

7.

КЫА петігөн Мітка-бугајкөд петіс пөскөтүна ыылө Жапичев, сөмын некодөс ез су. Колхозса пастук вөтліс мөсјасө сөтөп. Весіг Жапичевкөд паныдаөм Степанида ез төд сіјөс. Мөссө вөтлігтыр муніс колхозса мөсјасөс вөтөдны.

Скөрмөм Жапичев коліс бугајөс жіреыны, ачіс гортас муніс. Туј ылыс адзіс Васілеј Сапрыкін сватсө. Сүсөдөс муніс шапкатөгыс да сапөгтөгыс. Шога кывзыеіс телегајас зуртан шыјасө, кодјас ылын мужікјас сөтөп кысеісны, да ылыс локтан трактор урган шыб.

— Рацкөдчөны міјан колхозныкјас, — скөра вөталіс Жапичев, — сөмын грек вајөны, шыпөн мусө пежалөны. Пом воө міјанлы, мужікјаслы.

Васілеј Сапрыкін чөволіс.

— Тіјан Наєткаыд машінанас веекөдлө, — доліс Жапичев. — Генерал моз-жө пукалө... Сөтчө-і татчө віжөдө., Вігтала сомын — абу бабөјө уж тајө, со мыј. Мужікыс ыылө он кыпөдчы... Грішкаыд тенад шап зон.

Сапрыкін черөбтіс. Тапыкашытис сулаланінас да пыдысаы шыіс:

— Жал мен піөс... Вее те сөран, Мітреј Савелјич.

— Кызі сізі вее, — чүјміс Жапичев. — Пасібө тед, сват... Зев ыжыд пасібө... Ме понда мед служітө... Ачыд те шөктывлін жіуртны Васка пыр... Сөрт Наєтка оз рөз-зөртіг тіјанөс, стрөг ныв сіјө. Сөмын вөтала, сөмын Пеєка мыжа аслас колхознас... Ставнымөс пөдтас, ескы-нын те мөным. Став еіктсө корны мөдөдас... Төв моз разөдас... Бара-жө те ачыд Наєткаөс вөтліг.

— Вөтлі, — шыіс Сапрыкін да веекөдчөс, — Текөд жітчі дај вөтлі невесткаөс. Бара-жө піөс сөчөртөравны чүјдөді, — горөдіс Сапрыкін сват ылас зуртчігтыр. — Міпө озырмам, мі-пө мелныча боетам... Пеєка-пө омөл сөмын вајө. Грішкалөн мамыс сінваөн пөдө... Те, шыө, сватыдкөд да Васкаыскөд мыжаөс, шыөдчөм ті ыылө сөта... Ек, — сөлыштіс Сапрыкін, — вежалыс, бызгыс...

— Он-ө-нын Пеєкаөс ідравны көсјы, — чөјтөмөн јуаліс Сапрыкін Жапичевлы сінмас віжөдіг моз.

— Ылөдлан, — горөдіс сіјө, — Грішка ка-чалас. Прөбөтасны сіјөс... Те жылыс да

Васка јывеыд ставсө вөтала... Он віжө Пеєкаөс, со і ставыс.

Жапичев ыылө віжөдтөг Сапрыкін те-рыба кутіс сөтөп вөславны, Пеєка дорө.

Мылк ыылө кајіс да Сапрыкін гөгөрыс віжөдліс. Гөгөр бура тыдалө; адзіс тракторөс да көсјіс-нын котөртны сы дорө. Друг кутіс тірны да вөрөдчөтөг віжөдны.

Сөтын кыліс гора скөр бугајлөн равзөм. Трактор вөрөдчыштөг сулаліс кушөмкө гуранын. Веекөдланінын пукалыс Наєтка өвтчөс кінас. Пеєка зөдјаліс гөгөрыс, өтсөг ыылө некодөс ез адзы да боетис мусө із. Чужөмныс кыкнаныслөн вөлі кельдөсө повзөмысла. Трактор воын, кодјаснас мусө кодјігтыр да бөжнас асөс нөјтігтыр, сулаліс Мітка-бугај. Сіјө довкјөдліс јурнас, гораа равзіс. Друг нешыштөс места вывөс, үскөдчыс воө, мач моз швачкыөс тракторө. Өтө сурөс сылөн рапкыөс да чегіс. Трактор пөлынчөс, кајіс гураныс да бөр вајінас лоіс. Наєта повзөмөн кутчөсөмөн пукаліс веекөдлан көлөса дорын.

Бугај бөрынтчывліс да бара копыртис јүрсө. Пыррозјасыс сылөн тырісны. Вөмыс лүзгіс дул да вір. Сіјө нөјтіс кокнас мусө да, код моз, пөлнаөс өтарө-мөдарө.

Пеєдөр котөртис бугај дорө, чашнітис дөрөмсө да кутіс өвтчыны бугај ыылө. Сіјө бөрынтчөс да, кор адзіс Пеєкаөс, крута бергөдчөс сылаы да равзөмөн үскөдчөс воө. Пеєка үөс, кыч шөп чарла улын. Мітка-бугај өдөптөм јывеыс воө муніс да өдјө бөр бергөдчөс. Өтө пічөс ылас кајөмөн, Пеєка, вөрөс чужөма, бара адзіс ас воөыс бугајөс да горөдіс.

Сөкі увтасыс котөртис Грішка Сапрыкін. Сіјө матөстчөс Пеєка дорө да, кор Мітка-бугај пөдөм жеңыда бүөстөмөн үскөдчөс, өшјіс сурјас ылас. Кімаласнас корөс голасө, сөсө пөвсыштіс пуртнас. Бугај пыркнітис јурнас, көсјіс ескө ас вывөс шыбтны Грішкаөс да пөлынчөс, шөщ сыкөд пөріс му ыылө.

Кор Васілеј Сапрыкін воөдчөс трактор бердө, бугај кіргіс-нын. Зөңнас вөрөс, лөчјасө косаслөм дөрөма, Пеєка вөдлаліс трактор, сөсө пукеіс му ыылө. Ортчөн гуран сајын, јандыөмөн јүрсө зөбөмөн, пукаліс Наєта. Сіјө шылөдіс Грішкалыс кісө да вөдіг моз вашкөдіс:

— Пеєка вөталіс — арөст теныд лоас сөчөртөралөмыд... Ескін те міјан злөдны-јаслы...

П о р о г ј а с

ОЧЕРК

СИЈО вџлі дасџџик во саын.

Міјан батарејалы воіс пріказ: сувтлыны Александровскџ пушкајас да вџвјас бџставны. Сувтїм мї кар помас, нарџднџ учїлїшщџ керкаџ. Міјан џрудџџџас јџна жуғласџмаџе да сїмџмаџе, вџвјас вїсџны лудџмџн.

Шџбїм артїлерїјскџ став складјас да вџв резервјас, сџмын нїнџм буртор егџ адџџ.

Пушкајас весавны карасїн ез вџв; вџвјасџџ бурџџдны оз вџлі сулав; мїјанлы џїк пыр-жџ вермїс воны прїказ воџџ мунны.

Сџмын весїг штабын оз вџлі тџдны, кџнї сулалџ фронт.

Кар куџа ветлїсны сорнїјас. Кџејас мунїсны кџрттуј пџлџн. Мукџџд вџлі шуџны: мїјан-пџ бџстїсны Ростов, мукџџдыс вїсталџны мџдарџ: генерал џенїкінлџн частјасыс петџмаџе Матвејев курган лїнїја вџлџ да џфїтсерскџ бронџепојездјас жуғџдлџны Лозовџ кар.

Мышканым лџавлїны крестана кыпџџџџмјас. џџїлаын, мџдлаын чужџны вџлџ атаманјас: Махно, Ангел, Заболџтнџј. Кык кывјџн-кџ шуны - вџлі џмџл.

џтчыд, батарејаса старшїналыс доклад кывџџм бџрын да аскїа лун кежлџ еџанјас вџлџ рапџртїчка кырымалџм бџрын, ме португеја кїџыштї да петї улыч вџлџ.

Сук луныввса вој џшалїс муа-јенежа костын, тырыс козув да зџрїџ корјаслџн чџскыд дук. Вџлі јуџ тџлыспом. Вїж бї јуғџр петџ штаб џшїнјасыс ывла вџлџ. Зџрїџалыс турунјас зџбџны оруџџџџ кџлџсаяс да зарад јашщїкјас.

Тупјџда џшїн саяын заседајтџ јачејка. Мышјаслџн да картузјаслџн вуғџрјас вџрџны џшїџулын, повџџдлџны вџвјасџџ.

Вџвјас чукџрџн шыбласїсны џџїклаџ, пыџсаџ гџрдлїсны да кокјаснаныс шыбласїсны му комокјас.

— Сїнјасныд меџ петас, чџртјаслџн!— кывлывлџ гџртџмїнїк шы дџевальнџлџн, сесеа ырыштчывлас вџвјас вџлџ брџџент веџраџн.

Вџвјас џїк пыр-жџ лаџтџны. Кылџ сџмын бџжјаснаныс пџтџџм.

Ме вџстї џїрја да џебыд туј куџа гырыса воелалїг тырїї мунї дџепрлан. Настројџнџ вџлі зев џмџл. Мунї пощџсјас пџлџн, сад саяџ берџџм жежыд керкајас дџртї. Нїџтїк џшїџнын абу бї. Гџгџр шыџїтџв, бытџџџ ставыс кулџма.

Корјасџкџ керкајас дџреаџ уекџџчывлџны домые мынџм понјас дышїнїка мурзџмџн. Ме вџтла најџс шашка пуртџсџн.

Регыд тујыс мунїс увлаџ. Јусџ ме адџџџм дџреыс воғжык казали. дубїнїк ва дук кабыртїс менџ јурсаџ кокџџ. Кылїс ар кџр. Кокулын муыс лџї џебыд. Ме џїк пыржџ сїјџс тџдї. Сїјџ вџлі џујт сорџн да камыш сорбн кыза коемџм їл. џїк дїнын кылїс џагуша шы, бытџџџџ рак наџ ныж пуртџн воетџны.

Кок дџрын болкнїтїс ва. Козувјаслџн вуғџрјас вџрїг тырїї котырїтїсны кџмкџт пџщва дџртї. Ме адџї ју. Сїјџ вџлі јенежыс јуғыд.

Саџмџдї пыжаџџ кустыс уғанїныс, меџалї сїјџс војбмџд кежлџ. Пыж пуклџсјас улыс сїјџ кыскалїс пелысјас. Гџлџџчыны кутїсны џкључїнајас. Мї мунїм вывлаџ, порџгјаслаџ.

СЕКІ ме вџлі зев-на том, прџст кадјасџ гїжаллї кывбурјас. Менам важ похџднџј тетраџын колџма кымынкџ строка, карандашџн гїжџм. Со најџ:

Пресной свежестью реки
Пахнут в полночь тростники,
В речке пляшут огоньки.

В тишине прохладных плавней
Ветер воду бьет крылом.
Все быстрее и своенравней
Вьются струйки под веслом.

Сон к воде осоку клонит;
Потемневший берег тонет
В полумраке голубом.

Гладь реки светла, как воздух,
Берега темны, как лес,
И в туманных млечных звездах
Мы висим меж двух небес.

Пыж петіс ју шөрө да аснырөн катіс
візв да паскыд ва паныд. Ва кывтчөс-
саң төв ру ју шөрө ваіс кырјівјасыс чөс-
кыд турун дук да өіктса понјаслыс увт-
чөм шы.

Друг ылысаң кыліс пушкаыс лыјом шы.
Войыс дрөгмүні. Кык пөвса јөла јуркы-
тіс ју куға да вөрәдіс васө пыдбөсөчыс.
Зеркала моз воссылс јенеж. Коқувјас
пөлөн вујртіс гөрд кыа:

— Мыј тајо?—јуалі ме, полігтырја воз-
лаң копыртчіг моз.

Бөжалыс вөрчывтөг сынис ва паныд.

— Тајо батко Чајковскіј јөсө повәд-
лө,—недыр чөволөм бөрын шуіс сіјө,—
гашкө кағаліс ју вывөс пароход да і
лыіс.

Александровскеаң кілометр көкјамыс
кымын улын збылыс ветліс батко Чајков-
скіјлөн банда. Ме кывлі-нын сы жылыс.
Войјасын сіјө сувтөдавліс пушкајас ту-
рун пөвсө да лыліс на дорті ветлыс суд-
нојаслы. Тајо лунјасө-на сіјө вөјтіс па-
роход.

Ме відчыі мөдыс лыјом. Сіјө ез ло.
Сөмын төдчымөнјас ыркөдіс.

Кутіс кывны порогјаслөн шы. Матыет-
чіс асыв. Ва да јенеж вежөісны рөмна-
ныс. Воқжыкөсө ваыс вөлі југыджык јенеж-
ыс. Оні јенежыс лоі југыджык ваыс.

Ју порогјас весті зыкеіс со мельніча
моз. Мі мунім хорғөц ді пөлөн; гөгөрыс
сылөн петөмаөе камыш да тусапу. Воқын-
жык дөнепр руд граніт јокмылјасөн быз-
гө. Зөв гырыс јокмылјас іу шөрас туп-
лаөоны, ыжыд кое бөрын моз, кутөны ва
візвсө. Зөскаммөм ва лөкыс пуө да пі-
көдчө на пөветті, корө асылс туй, руд
гранітјасөсө вевтө аслас быгјөн.

Пөшта лоі ыркыд. Векедладорын, Кіч-
касын, петукјас мөдыс горөдісны, гашкө
і којмөдыс-нын. Сөмын тајо кык шыс—
валөн бузгөм да петукјаслөн горзөм,—ез
сорласны мөда-мөдкөд. Најө кылісны тор-
јөн. Кутан-кө кызыны петукјаслыс—оз
кут кывны дөнепр. Дөнепрлыс кутан зык-
сө кызыны—оз кыв петукјаслөн горзөм.

Пыжнымөс заводітіс бергөдлыны. Ме
корі бергөдчыны бөр. Вөчны сіјөс ез вөв

кокны. Пыж ез кут кызыны пелысјаслыс.
Вомөнасыс візув, ізјасөн лыјліг тырја,
шыблаліс мјанөс өтарыс-мөдарө. Нулас
шугалаң, сөсөа друг векекыдлаң вајас.
Мукөддырјыс кажітчө, мыј зык пыр-жө
мјанөс шыбітас із вылө да жуғөдас.

Сөмын бөжалыс тацөмінад вөвлывлө-
ма-нын. Нөгөі повтөг сіјө нағөнік, пелыс-
јасөн пөшчө ужавтөг, петкөдіс пыжөс
ва бергачјасөс, ез лөз сіјөс інмыны ізја-
сө. Дас кымын мінут кысөіс тајө лөкмөм
вакөд коыс.

Меным колі өтіктор: летчыны бөжа-
лыс пелькун вылө. Ме нужөдчі пыж ны-
рө гащөн да картузөс балабөжоаң кутіг
тырји віөді дөзмөм, асја јенеж вылө.
Сіјө катлаөіс да бергаліс ме вестын рекө-
мө козувјаснас, колымөдіс да шөгөдіс
менө.

Воқыса өлөм кажітчіс өмөлікөн, өніја-
ыс—некытчө туйтөмөн. Патронјас абу,
пушкајас кісөмаөе, вөвјас вісөны, афронт-
көд жітөд абу, гөгөрбок ізмена, бокрын Мах-
но, мышкын Чајковскіј.

Історіаыс, візув ју моз, нуіс револүтеі-
јаөс да республикаөс аслас порогјас выв-
ті, быд мінутын көсіс пөртны чагјө, бер-
гөдлыны да нем кежлө вевтөны лөк
быгјөн.

АСЫЛЫС кысөдіс јенежыс медбөрја
козувјасөсө. Кыа, воыс вішња моз,
гөрдөдіс. Кор мі бөр воім, шондыс вөлі
петө-нын. Бусөс садјасын өылісны лебач-
јас. Менам гімнасторкаөј да кок гартө-
дөј көтасісны лысваыс. Ыркыд улыч
вомөн вујсісны јуејас. Төлега улын тро-
накылөны ведрјас. Соборын звөнітөны
өбөдөна—вөлі троітса лун.

Батарејнөј керка дорын сулалөны пуш-
кајас. Лудөмөн віөыс вөвјас вежлалісны
кокјасөсө некытчө вешјывтөг, нөртчісны
тушанас, да небыдіка вөрөдісны віж шө-
јаснаныс, віж дүлөн көтасөм домалан гез-
јас бердас. На вестын лебалөны лөз
гутјас.

Өшіңјасын тыдалө-на бі. Сөмын өшің-
јас гурјув-нын воөсаөе. Сөтыс петө табак
щын. Јачөјкалөн засөдаңнөыс сөмын-на
помасөма. Сылөны „інтернаціонал“. Рок
пуыс пестө бі походнөј кухњаын. Завхоз,
југыд шонділаң мышкөн пукаліг тырји,
вөітө сојанјас. Ставыс заводітө вөрны.

Часжын сајын воөма пріказ гурчөтчы-
ны. Віт час рытын мөдөдчөм фронт вылө.

Сөвтчиҗ чөжыс ме да полiтком лебалiм дiвiзионнөҗ һајт додддын буса, кос кар куҗа, корсалим бiноклјас, бусолјас, öрүддө мавтан гос, карасин, патрон.

Ме нем чөж ог вунөд зев куҗ соборнөҗ улiча, парiкмахерјаслые вывеска, пујас, һимјассө кодјаслые ог төд да iчөтиеаң төдса борда көјдыса пујас.

Шондi пөҗiс мијанлые мышнымөс. Картузјас пыдбөсые кучкыс көтасөма пөсалөмнымла. Пристаң дортi мунигөн мијанлые окота лоi купајтчыны. Бркыд ваын гола выјөн пырөмөн сулалгөн ме виҗөдi унзiл карлые керка вевтјассө да на вевтө чукөртчые лөз кымөрјас вылө. дiнтиным кывтiс виҗ баркас.

Бегут по желтой речке
Лиловые колечки
И тают за кормой.

На пристани, за баркой,
Кура, в рубахе яркой
Стоит мастеровой.

За ним светло и сонно
Блестит стекло вагона,
Как белый огонек.

А вдалеке, на горке,
Сквозь синий дым махорки,
Скучает городок.

Тащөм вөли днөпр да Александровск кар, кодбөс менам петкөдлөма походнөҗ тетрадын.

Вiт час кеҗлө поводданыс веҗсiс. Мөдiс зерны. Вөвјас вiлдалiсны да гылаiсны ва посјас куҗа вагонө кајигөн.

Асылын воөм кымынкө ешелон сулалiсны туј вылын. Онөҗ јөзтөм стантсiја вөли тырөма муныс гөрдармејечасөн. Перрон куҗа гөглалiсны пулемөтјас. Армијаса добјас да кухнајас вөчiсны сетчө ыҗкыд базар плөшщад. Орешкi кыш гырые сапөг пөщвајас талалөмөн өткөдалiсны нөшта ськөд.

Быдлаын дөлалiсны гөрд гачјас кавалеристјаслөн, бајтјас картузјас вылын, матроскөҗ ворочникјас, маучер вөдiтан пу јашщiкјас, җвездајас, öрүжiө да гөрдармејеч гөтырјаслөн јубкајас.

Командiрјас да полiткомјас локталiсны вагзал дорө мырддалөм екiпажасын.

Армијаса ревојенсоветын плен—лучанскөҗ елесар—Клим Ворошилов вiеталiс реч бојечјас воҗын. Сiјө сулалiс зерсаң шыналыс патрон јашщiкјас вылын. Кывјасыс сьлөн быдсөнлы гөгөрвоана.

Завөдiтiс ворсны музыка. Јөз шыҗiсны, горөдiсны. Летчые шондi пыщкөсеаңыс

јүгдөдiс космөм кымөрјас. Кымөр лоi јөв пiө пуөм пувја кiселькод.

Ми пукеим вагонјасө. Појезд вөрҗiс.

ТАЈО вөли бурөщ дасөтiк во сајын. Уна сы бөрын ва вiзүвтiс днөпр куҗа. Александровск өни шусө Запорожјөөн. Ғеважөн көрттуј насыпывсаң вагон өшиңөд виҗөдiгөн ме җiк пыр төдi сој вевтјассө.

Ме ескөн һөчi ег дiвүјтчи, адҗiкө гураныс мөс шој: сещөма меным тајө мөстаныс төдса. Сiјө менам јүрө сещөма пырөма, кущөма һөмчөҗ кеҗад пырө чөлад дыреа ворсанiн.

„Колi дасөтiк во, сөмын сөсаң һынөм абу веҗсөма“.

Таҗ ескөн менам колi гiҗны, кутчiсiкө ме ваҗ ногөн гiҗны. Сөмын тајө һөкыҗ оз поч. Кадыс торјалөма етiлыскөд. Ваҗ формајасыс һөкыҗ оз лөсавны өнија, вьл содержанһөыскөд. Сiҗ-жө, кыҗi i дасөтi во сајса адҗылөмторјыс, һөкыҗ өни оз пыр вьл назначенһөыс.

Гранiтнөҗ вьл шөссөлы ваҗ керкајасөн топөдөмла вескыда мунөм пыддi лөма кусһааны, пөҗарыс кыскөм көрт рөле мөс. Вьл, бур автобусјас да автомобилјас котралiсны өтарө-мөдарө јүгыд көртјаснас мөда-мөд воҗтi мунигөн ошыеиг тырјi. Најө һөщкысiсны сiнулыс, дырөн җiкөҗ пыщјалiсны виҗөдан выјыс.

Ми панјалим да мијанөс панјалiсны уна төварнөҗ куҗ составјас. Плөшщадкајас да вагонјас тырөс вөрөн, көртөн, цементөн, лыаөн, сојап-јуаөн.

Тащөм вөтлөм-мунөмыс овлө сөмын зев колана фронт участок мышкын, гырые оператсiјајас воҗын.

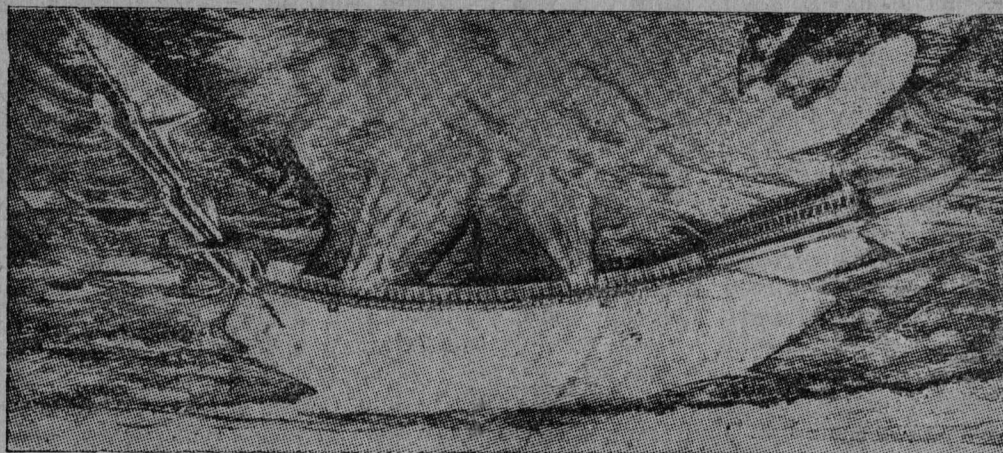
Кымын матө, сымын бытчө матыстчан фронт дорө. Кодјөм му—виҗ гөра—вомөналіс виҗөданһөыс.

Сiјө кысөб шујгавывлаң, вошлө керкајас да пујас костө, вьлыс петкодчылө да бара вошө. Тајө вөли стрөйтөны көрттуј воҗ. Медбөрјасыс сiјө тыдовтчыліс зев ылын да сөсса җiкөҗ воши.

Сы сајын тыдовтчө мыкө гөгөрвөтөмтор, сещөм ыҗкыд да лоны вермытөмтор мыј ез понды ескысөыны: таш-ө вөли ме дасөтi во сајын, ег-ө ылав мөстанас?

Сөни радөн сулалiсны зев гырыс керкајаслөн вуҗөрјас. Ми һөҗөнiкөн кыщөвтим вуҗөрсө да һөҗөнiк лөктим сы дорө боксаң. Мукөддырјыс тајө вуҗөрыс

збылые вошлө, быггөкө киссө, сөмын ре-
гыд бөр вылые сувтис мијан воқд.

Вескыдвылын і шујга вылын воеис ді-
јасөн вевггысөм Днепр. Појезд кајис пос
вылө. Көрт шы кучкис гранита берегјасө.

Вагон шујгала өшиңөд, сінмые нинөмөн
дөбтөг тыдовтчис помсаң-помөң стрөйтчан
панорама. Јусө пощөма, тыртөма, дөмөма.
Пу. із, му, көрт, цемент быггөкөндө шыб-
лалөма лок ногөн, збылысө петкөдлөны
ыжыд помөдлые (плөвиналые) вичсө, код
вылын кыскасөны наңөнык паровозјас.

Ылысаң кыкнан берегыс, мыыжыдта
бостө сін, олө коқувкот кар моз. Уна
кранјас, вагонјас, гырые керкајас. Став-
торсө он вермы веег-вигөдлыны. Пос по-
масис. Вескыд берегыс тупкис серпассө.

Быггөкө мыкө зев ыжыдтор да лоны
вермытөмтор сін пыр муні.

Сещөма тајө оз лөсав вичму дорын
ужалые Россейялы, мыј өтөк мијан шые
өшиң рамаө кутчысөмөн шуис:

— Н-да! Збылые... Со теныд і Мирго-
род! Америка!

Збылые, Америка! Со вөлөм кыңи кутас
тыдавны мијан кыз, пу гөрја важ Россей-
янд, кор кымынкө вит во мыгчи лоас не-
кымын тащөмыс.

МІ матысөм стантајялаң. Робочөј-
јаслөн оланінјас, сөстөмө, вылө,
јежыд вевтаө, кодјас вылын лозунјас
вйтвөса план јылые, уј дистөплөна јылые.

Плошпадка вылын том јөз вөрсөны
футбол. Гөгөрыс быдмө вич зорөңөн зө-
риңалые турун. На вестын лебалөны јежыд
бобулјас.

Појезд сувтис. Ічөвик стантајяса вөсса
өшиңјасые кылөны служебној телефон-
јаслөн уна пөлөс шыјас, на пыр стантај-
јасө өблөмсаң чуксалөм. Сөсса гөгөр вө-
ли чөв, шондиа да јөзтөм.

Автомобиль нуис мијанөс туј куңа, зев
посөидик полисадныкјас да баракјас дор-
ти, кодјас вөлөмаөсө јона уна мијан чајтөм
серте. Зон өикт! Төдчө куңөмкө ыжыдтор
дорө матыстчөм. Сөсса мөдисны продо-
вольствийө складјас. Лапкыдөк вевтјасна-
ныс, стөрөж будкајаснас да сутуга по-
щөсјаснас најө мунөны порох погрөбјас-
лаң...

Керкајас лоины сукжык да гырыежык.
Туј куңа веллөны унжык. Мі матыстчим
кар шөрө. Сінпыр муні ыжыд фабрика-
кухня—руд керка, кланичые, железо бе-
тоные да крута бергөдчөмөн машина сув-
тис кујим судта мича керка дорө. Пыран-
иңас ічөтик гижөдтор: „Днепрострой“.

Пос куңаыс котралөны управлөныөса
робочныкјас. Стөнтјасас өшалөны профсо-
јузнөј анонсјас. Вөсса өңөсјасөд кылөны
„ундөрвудјаслөн“ тачкөдчөмјас. Учреж-
деннө олис ыжыд карса учрежденнө
быдлуңса олөмөн.

Главнөј інженер жырса вөсса өшиңөд
ми аңчим буса улыч да сы сајыс—зев ма-
тыс—стрөйтчан зев ыжыд хаос, коді кы-
пөдчөма кык берег костө да јусө чикөз
вевгөма.

Быдсама пөлөс шы пырө өшиңөд төр-
мымөңјаыс.

Зев паскыд кык пөв еулалисны керка-
лы паныд, быггөкө арғылеріјскөј ыжыд

мішен, на выло пасжалома тыртөзүс уна лыдпас.

Тажо вөлі кык берегыслөн мөда-мөдкөд бетонированыо нуөдөм куза, кубометрөн арталомөн, ордысөм мунөм лыдпасјас мај төлысые, кые тыдалө, мыј шујга берегыс вочасөн пыр колө бөрө.

Возсө мі огө вермылө виқөдлыны посниторјассө. Аеныс најө мөда-мөднысө түпкісны. Оні посниторјасыс өинмад пырөны, он гөгөрво кытчө виқөдны. Быд здукын колө виқөдлыны сурстор вылө. Мі летчим улө.

Увтасінік берег, буса да пөе, гөгөрыс тырөма стрөйтчан јогөн, шпалјасөн, көрттувјасөн, керјасөн, пөвјасөн, релсөн, бөчкаөн, трубајасөн, кодјас ас пырыс вөтлөны сөстөм сынөд, вөріс амерікаса өбкы паровікјас суніс моз гартчөм тујјас вывті мунөмла. Налыс жеңідіка горөдыштөмсө кылөм бөрын лөө кежыштлыны бөкө да, пу перілајас вылө өшөдчылөмөн лезны налыс выјјасөн мавтчөм тушанысө ас дінтіыд.

Өдјө пырыс тувјавлөм, лозунгөн да пріказөн ласкалөм, баракјас вуқөр сајын сулалөны пуөм ва тыра бакјас.

Ас вынөн гөгөрбоклаң бергөдчыны вермыс куз лөзчө нужөдчөм амерікаса площадкајас, кодјасөс мі ылысаңыд чайтім елеваторјасөн, сулалөны сарај модаа, ыжыд, руд керкаө пыранінын.

Плошцадкајас тырөмаөе граніт јокмылјасөн. Јуртө косалыс зык вөрөдө пыщкөсөаныс етеңјассө. Кокулын муыс вөрө.

Із бус, поснідік пычкод, вөснөдік рун гартчө порөвөј мелнычалаң муныс керка гөгөр.

Тажө-і збылыс вөлөма мелныча, сөмын граніт јокмылјас із пычө пөртан мелныча: із ізан мелныча.

Часөвөј дорті мі пырім пыңкас. Пелтө косалө лок шы. Оз весіг кыв аслад өорныд.

Векнідік, вөрыс, пу пос летчө увлаң. Сені сулалө зев ыжыд машина. Гырыс колөсајас кокнідіка бергалөны буса сынөдөд, јурсаң кокөз ыргөдлөны ыжыд төлөн. Куз тасмајас бергөдлөны колөсајассө, ылітыс најө кажытчөны вөснөдік вөңјасөн, мјан дінті көт вөлі ыжыр морт судта паста.

Плошцадкајас аеныс шыблалөны мелныча вомө із јокмылјас. Мөскуаса шөркодөм жыр ыжыта граніт комокјас дышпырыс летчалөны увлаң, сувтыштлөны дорас да мешөкыс сакарычаө сакар кіетіг моз грімакылігтырја пырөны машиналы паскыд ромас. Сіјө нақөнік нылалө најөс да көрт пінјаснас гужгіг тырјі торјөдлө. Несјөдлымөн кајө із бус.

Ічөік тушаа морт, пуқөм сосјаса да партука, нақөнік көтөдіс шлангаөн, кытысаң, төчіла ізыс моз зарні зерөн четчалөны кінјас. Тајө мортыс кыңці да өзөс дорын часөвөј кыңці гөгөрын некод оз тыдав.

73 дрөбітаніныс петөм бөрын мі мөдар бөкөыс ақім кујім өшін, кытыс воргајас куза летчө кујім пөлөс граніт пыч да площадкакајас пычсө лөззасөмөн-нын відчысөны.

Лапјөдінік лөснөчајас куза да трапјас куза катғысө мөн, быд минутын бетон тыра јашцікјасыс јур копрөдліг тырјі, мі дырөн воім плөтіча медвылысінас, днөпр шөрас кымын.

Вылысаң виқодігөн мијан журным бер-
гөдчө. Весалом, ізја, дһепр пыдбөсти вет-
лодлөны мортјас. Вылысаңың најө ка-
житчөны көрттув шмакјас кодөн. Ставнас
стрөйтчөмыс сы ыждта, мыј кык да жын
суре ужалысыс кажитчөны комын мортөн.
Јөзис пөштө һөкөн оз тыдав. Став ујсө
механырујтма.

Вескыд берегеаңыс ми вујим шујгаас.
Мортөн голөдыс кабыртөм дһепр шө-
көдчөс мыјдтакө ештөдөм плөтина еічим
пролотөд. Сіјө пуіс, өблагіс, сөмын һө-
нөм сылы оз отсав.

Һөкод сы вылө оз виқөдлы. Пөрыс ву-
расыс гудыр ва пыщкө вөјталіс ветел да
көмтөн милітсіөнер картүзсө балабөжас
леқөмөн муіс пос куға, морт јылын нуіс
јоді. Очка, брөцент паскөма морт лебөдіс
кущөмкө машина. Инструмент мурзіг тырја
пыріс із пыщкө. Роқөдөм ізјас пуктасны
патрон, сетасны еігнал, ужалысјас савму-
нөны өтар-мөдарө да зев ыжыд із комок
торјалө берегеыс.

Рытнас Запорожјөыс ми муіим дһепро-
стројө. Автомобіл нуіс важ соборнөј,
өні Енгелс, улыч куға. Сіјө улыч куға-
ыс коркө ме лебалі додфын батарејалы
спаражөһө корөігөн. Улыч тыр гулајтө
јөз.

Ми пөкөдчим шөссе вылө. Ме төді је-
жыд керка, көні сулавліс мијан батареја.

☆☆☆

Пујас сы дорын јонаһын быдмөмаөс да
пөрысөмаөс.

Сөстөміһык кыа кујлө мијан воғын алөј
гөрд виқөн. Југыд, електріческөј козув
чүкөрјас өшалөны кыаың, мијан матыет-
чиг мөз век содісны да југдісны. Реғы-
дөн му вежтасыс қоһнас кутіс өззыны
електрічествөһн. Ми каім пос вылө.

— Ті мунад кык метр судтаті ва пыщ-
ті,—һуммуһиг мөз шуіс інжеһер.

— Кырјі?

— Кор мијан ештас плөтинаыс да еіјөс
тупкам, дһепреыс ваыс кајас татчөз.

— да! Һөшкөд! ез ескысы быдон.

Кічкас куға муігөн ми адылым камен-
нөј керкајас, југыд біа парікмаһерскөјјас,
кооператівјас. Автобус сувтланінын пу-
калөны јөз. Нывбаба вузасө өрешкөһн.

— Тат ті сіз-жө ва пыщті мунад,—ба-
ра шуіс інжеһер.—Термаөј виқөдлыны
Кічкассө: во мысөті таті лоө ва пыдөс.

— Кыз? Керкајасыс-һө? Пујасыс?

— Керкајассө һөбөма косалөм вылө,—
дһепростројлы тајө сувтіс еічим милһон
шајт, пујассө ми перјалам да катөдам вы-
лөжык.

— Вөт бытөө!

— Сөмын лоө вөмөсын!

Кыа кусіс. дһепрострој југјаліс козув
чүкөрөн, кодјасөс револүтсіја леқөма
муө.

Б ө р д з і с э в е р

Чорыд, терыб мијан өд,
Течам выльног мусө.
Вуштам көртөн важса өбд,
Сөмө пөртам пусө.

Кыптас радөм завод щын,
Водас өбкыд көрттуј.
Ворсны мөдас уклад щын
Кыңпу додјас бөрті.

Јащік-чөпөн гурі-лук
Кыскө плугјас појезд.
Оз-і лантлы өтөк здук

Лөкыс горзө војөз.

Піһсө јірө пөрыс өш,
Шога пышјө бөкө.

Көрт вөв лоіс медеа чој,
сарөм абу кока.

Бөрдзис вөліс тани эвер,
Ештис улыун сылөн.

Эверлыс позсө чашјө чер,
Лоіс морт медвылын.

Тікөн Колај.

Вылъ нога уж

Лунјасыс шондіа, јенежыс лöz.
 Гажаа ужалö колхозса јöz.
 Машина зарны еу бринöдö вундö,
 Лыд нi щöt колтајас му вылö кiсeö.
 Зарныја шепјасыс веет куза легчö;
 Ізас рос жуждöдe,—шондiбан, верчö.
 Ужалöм вывти-нын јужаа мунö,—
 Ставыс-öд, соморöј, тенад сек вунö...
 Машина шутовтас—му вылыд куш,
 Виçöдлан—колöма лaпкыдiк вуж.
 дас лунја вунданыд лунтырөн ештö.
 Машина збылыс-тај ужалöм вештö.
 Гажаа јуркјалö мунаета еылöм,
 Гажöдö вöјтырöс машина брингöм,—
 Вөр-васö палöдö ужалöм шы,
 Бiсeрөн гумласö јујаслөн гы.
 Адзан да кущöм-нын лоас тед долыд,
 Радлö весигтö долыд.
 Пырыс-пыр котöртан на дорö, јорт.
 Колхозын ужалыс—вылнога морт.

ПОПОВ ПЕд.

Ежва куза

Мi вөрчiм.
 Пристан колiс бөрö.
 Пароход ныр
 Јуковтiс ва.
 I гырыс гы
 Берег дорö
 Вачкiеiс зыкөн,
 Гудыра.

Пароход петiс
 Ежва шөрö.
 Дрöж ныр машина
 Содтiс вын.
 Свiсток тутöстiс
 Горөн, горөн,
 Струбаыс пуркjö,
 Кајö щын.

Пантасöны
 Букесiреç помтöг
 Кыскöны Кардорланö
 Кер.

Комi јöz уна
 Заптöм вөрсö,
 Бура ужалöм
 Шiла, чер.

Сен берег дорас
 Волкыт виçлас
 Сувтöтöм вылын,
 Куз зород.
 Тыдалö коллективлөн
 Ужыс.
 Быдöс-нi ыщекöм,
 Виç—горпод.

Лебыштiс тöv
 Шоныд ру сорөн,
 Малыштiс чужöм,
 Ежва ју.
 Шондi југöрыс
 Сотö му,
 Купајтчö ваас
 Зарны зерөн.

Лöзрöма Ежва
 Вiзыв, паскыт,
 Кылötö помтöг
 Пурјас, кер.
 Стенадн мунö
 Шуч, орластöг
 Вадөрöггiс,
 Пыдöстöм вөр.

Вон сетөн матын,
 Берег дорас
 Кыт вiзыла
 Котöртö ва,
 Зев ыжыт керку
 Сiнмö пырö:
 Завод вiл шогмö—
 Слöбöдa.

Кылötö важсö,
 Сiмсö, јөгсö
 Пыдын да сöстöм
 Ежва ју.
 Промышленноет
 Зорамö, шогмö
 Вiл зыкөн тырö
 Комi му.

Мi кајам
 Ежва куза ојлан
 Пантасö, еiкт,
 Посадeç еар.
 Мi кајам
 Комi јöz сöлöмö—
 Мытчiеö пристан
 Сыктывкар.

М. ЛЯКАЧОВ.

Вој му

Вој му!
дыр зумыда сулалін
Војтөв гор улын.
дыр көчүднас лолалін
Помтөм вөр пын.
Пелјастө шылөдін
Ұжгыс төв горөн.
Сөломтө туплалін
Сір курыд шогөн.
Терпитін,
Витчысін
Воңыс выль шуд.
Ҟөжжөнөк ректін,
Те, шогыслыс куд.
Воіс тај,—
Нырсө-нын мытчіс!
Вој му!..
Куң үчөмыс палалін,
Олан сам вежөс.
Сөлөмсаң лолыштін,
Ҟөзовтчин,
Сувтін..
Выль вөчны кутчысін,
Мөдөдчин течны;
Зумыдыс гажмөдны,
Выль војө пөртны.
Кыштө, пыр высеалө,
Гореалө шум.
Быдмө выль олөмыс,—
Гымалө гым.
Олөмыс
Тувтчалө воңө!
Вој муын заводјас
Луныс-лун быдмө.
Сурјаяс сукмөны,
Шынөн му төбөсө..
Свістокјас гөгөрбок
Ымзө да буксө,
Уж шыыс сынөдсө
Косалө—гыпкө..
Вөчсөны керкајас,
Мукөдтор тыр!..
Швачкөны кіркајас..
Брингөдчө чер..
Вој мүс
Пөртөны выльө!
Вој муын:
Јујасыс тырөма
Сортөвөј керјөн.
Куң өпасјас вичкөны,

О р д ы м

Кывтөны пурјөн.
Заводјас чарскөны:
Јирөны пусө;
Сыв тырја керјасөс
Плакаө, төскө,
...двинаын, морейн
Суднојас тыр;
Нуөны јөз мүө
Пу төвар пыр..
Сы пырјі
Олөм
Мі

Течам!

Олөмыс шоналө
Вој мулөн шуңө,
Ұрдалө,
Пөртмасө,
Гудрасө—пуңө..
Міча гөрд бідн
Ыпјалө, ломчө.
Тулысја кыа моз
Кыпөдчө—өзјө.
Зумыда матысчө,
Тувтчалө кок.
Јортјасөј,
Отсаены,
Отсаены, лок!..
Вөчам
Мі
Вөвлытөм олөм!

МИТРУК ЈАК.

Ыщкісан кад

Лунокыс талун
Ҟардө міча нылөн
І јенөж сөстөм,
Сөстөм, кың сінва.
Виңезлын гора
Лопачитчөм кылө,
Ыщкісан кад-тај,
Локтөм-то страда.
Виңезлын өгір
Колырасө, шукө.
Коса турунсө
Сојө шар-р да шар-р..
Вон сен виңөт
Колхоз пажнајтны пукөм
Ніја пөрөтөмас-ні
Бытса кык гектар.

Колхозлөн ужыс
 Өдлаң мунё чожа,
 Колхозыс быдмё,
 Содё сылөн вын.
 Oddön-ed уна
 Вајис ужсё гожум,
 Термасны колё —
 Оз кувёыв і еін.

А оз-тај неміе
 Коллективса повчы—
 Чу, сыланкылөн
 Тырё ыщкём віз.
 Отласа мывкыд
 Чужё нылөн, ловчё,
 Он јансөт нійё,
 Он торјөт некыз.

Ас кулаччыс
 Гырчигалё пиён,
 Ас мытчё нырсё,
 да суыштё кок —
 Чеготам сіјё
 Мі колхознөј вынён.
 Мі рамтам понсё
 Кодаoddön лок.

Кокніта ветлө
 Лечыт коса кіјын
 Небыт турунсё
 Сојё шар-р да шар-р...
 Колхоз ыщкісё
 Песё сіја біјын,
 Турун уекөтё
 Гектарлө-гектар.

ВЫЛЬ ВОСКОВ

Лөстало молніјаён,
 Бісерён кісё.
 Молкјалё...
 Почласё *)...
 Јз крепжё мыскё,
 Щельяс **) горувті
 Лыјёмён лыјё...
 Ју пыдыс ізјасыс

* Полоскајтчө.

** Жужыд кыргөщ.

Завјалё колё: —
 Кывтё збој Ухталён ва.
 Вөчны кос.

Ју пөлөн сувтөмас
 Щельяјас помтөм:
 Жежыд із,
 Төчїла...
 Біја із лыдтөм.

Кыптөмасе парус моз: —
 Ветымын сывјөз...

Лептысан кымөр моз
 Вевтөны јенеж.
 Костыс кывтё збој у.

Вылас тулысја
 Вежөдыс пујас:
 Сывтырја нїјаяс
 Пожөмјас, козјас,
 Піпујас, өлкајас,
 Пелысјас, кызјас.

На костын глаголь ас ***

Щелья дор вылас
 Зөрөны долыда сөз ухта јуё:

Кыз сені мелкајтё — в1

Кылөны улёсан,
 Шланкём да бузгөм

Вынвалөм,

Гожеалөм,

Матысөм — локтөм;

Коејасөд пөсласөм,

Ва паныд зыпкём;

Гымалөм шумитөм,

Сөкыдсё вермөм.

Отарё матысө шум

Тыдовтчө...:

Кыпөдчө ва паныд „Отмель“ ****)

Бытөкө пулемет: —

Лапаннас шлопкө...:

Сөд щыныс трубасыс

Бі кеңён брыгјө!..

Снает јылын баржајас

дөбөдө — кыскө...:

Свїстокнас горөдлас...:

Ебөссө содтө.

Визыв ваө гыкјөдө гыж.

Кос берејас кост весті

Тырөмасе јөзөн.

„Гөрд Ухта“ колхозыс

Локтөмаде ставөн.

домөмасе гезјасөн:

Содтөны вын.

Катөны!..

Лептөны!..

*** Рөзведочнөј вышкајас.

**** Пароход нїм.

Бөрө оз мун;
 Баржајас воҗланё пыр...
 Кос
 Воҗланё,
 Воҗланё отарё нырё...
 — Бостчылё!..
 — Отсөвмыё!..
 — Ен леҗё...
 — Кы-ы-ыскё!..
 — Отсалё...
 — У-у-у-п-п-п!..
 — Б-о-о-е-т-ё...
 — Копрасё лептё!..

Мыреёны
 Горзёны, мунёны воҗё.
 Тилёны,
 Пессёны, оз төдчы муҗём.
 Немтор, оз бост визыв кос!..
 Кос
 Ез дөнчы
 Чапасис.
 Заводё воис.
 Нерп перјан көлујё
 Тырмымөн вајис.
 Немөвөј вөвлытём
 Восковјас вөчис;
 Кывлытём,
 Вериттём
 Туј „Отмел“ востис
 Каис-тај!
 Тырмис-тај вын.
 Код шуас олөмсё
 Воҗё оз мун?!
 Вына пөе сөлөмөн
 Сөкылдун бертны ми вермам.

Митрук Јак

Ме сыла...

Ме сыла,
 Тыр гөлөсөн
 Леҗала кывјас;
 Мед җирдалас
 Бисөрөн
 Серласас гор!
 Мед јумласас,
 Чөсмасас
 Сулалыс вөрыс,
 Мед уҗалыс *
 Сөлөмө пырас
 Кыҗ јем...

Мед
 Уҗ сајсаң,
 Сіјё,
 Мен мурталас доңсё,
 Мед
 Веситас ме вылыс
 Чукөрман бус.
 Сы пырјі
 Велөдча
 Бурҗыка сывныс.
 Сылы
 Ме гораҗык
 Слышта сек!

МИТРУК ЈАК

Лебач

Шваргё,
 Шваргё...
 Кымөр сајсаң
 Туткё, шургё
 Летчё шум.
 Чиркјё
 Вылі
 Јенеж пөвсти,
 Швычкё
 Көрт аероплан.
 Шургё
 Сынөд тукјас кості,
 Турё воҗё...
 Поҗтём өд. *)
 Лебё!..
 Муртса сіннад вөтан!..
 Сецём лебач
 Емё мөд?
 Туша,
 Рожа,
 Бордјас, бөҗыс
 Вывті ыҗыд,
 Ставыс көрт.
 Весыс,
 Весыс!..
 Уна пудјас.
 Грузыс нөшта
 Уна, дерт.
 Лебё,
 Машинаыс таргё...

*) Темп.

Оз тај конјас,
Озтај ус.
Тырмө,
Тырмө
Выныс көртлөн,
Сіјө выль
Олөмлөн шүд.
Луныс
Луно

Јонмө, быдмө,
Чужө лебач
Уна сурс.
Везјыс
Сынөд кузта сукмө
Кыјөө
Вој му
Везјас щөщ.

МИТРУК ЈАК.

Бергөдчам сотсіалїзм течөмлаң

„Ордым“ 13—14-өд нумерын печатај-төма ВКП (б) областувса комїтет бјуролөн резољутсїя комї художествоа література јылые.

ВКП (б) ОК еетө вескыд, Ленин нога індөдјас. Резољутсїяын шубма:

„Комї художествоа літературалы колө отсавны мобїлізујтны да кыпөдны воэмоэстчөмсө ужалые јөзлые народнөј овмөсын сотсіалїзм нога реконструктсїя нуөдан могјас вылө да сотсіалїстїческөј наступатөм паскыда нуөдөм вылө“.

СССР-са робочөј класс, колхозчыкјас да гөл да шөркөддем крестана став вын пунктөны овмөс кыпөдан вїтвөса план олмө пөртөм вылө. Öдјө кыптө промышленност, чорыда паскалө колхозјасө кыртчөм.

Комї областын гымалө сотсіалїзм течан уж. Вөрлөзөм содө воые воө. Вөрлөзөм пыр комї ужалыејас пунктөны асыные паж індустрїалїзатсїя нуөдөм вылө. Вөрлөзөм пыр комї ужалыејас отсалөны вөчны Сталинградын трактор вөчан завод, Ніжнөј-Новгородын—автомобїль вөчан завод, Магнітогорскын—чугун завод, Украинаын—днєпрострој да сїз воэө.

Паскыд јуөн, ыжыд гыөн індустрїалїзатсїя локтө Комї областө. Во мыстї восеас көрттүј Шїнүг—Сыктывкар кост. Автомобїлејас регыдөн кутасны зужјөдлыны Мураш—Сыктывкар кост да воэө Ухтаөз, нефт петанїјасөз.

Сыктывкарын муно ыжыд строїтелство. Регыд кутасны вөчны бумага вөчан фабрїк. Кыпалөны вылө заводјас, вылө керкајас. Локтїс медвоэза автомобил... .

Јуые, пемыд, косасыс важ сїктјас шыбітөны немөвөјја дурка олөм. Котыртчөны колхозјас. Вылө ногөн заводїтөны муужавны, скөт вөдїтны, овны. Муно медбөрја кое важ олөмлөн вылө олөмкөд. Ку-

лак—медлүтөј враг лок ногөн ералө, зїлө жүгөдны вылө олөмлые петасјасөб.

Комї художествоа література сулалө тајө гырые ужјас бофын. Емөс өткымын гїжыејас, кодјас асыныс перөсө јостїсны сотсіалїзм течөм вылө. Емөс өткымын кывбурјас, кодјас чуксалөны комї ужалыејасөс дорны вылө олөм.

Сөмын тајө вывтї еща.

Комї гїжыејас ставөн ез-на бергөдчыны сотсіалїзм течөмлаң. Век-на кысө натсіоналїзм нога һаргөм: „Комї јөз јылые, парма да јолјас јылые, сөкыд олөм да с. в.“

Комї художествоа література һөтї ворсанторјын, һөтї вїстын ез-на прамөја петкөд сїктса классөвөј тышсө.

Мыј понда комї гїжыејас, медвоэ КАПП-са шленјас ез вермыны өнөз бергөдчыны сотсіалїзмлаң чужөмөн?

Медвоэ ыжыд помкаыс (прїчинаыс)—комї гїжыејас ез-на вермыны чөвтчыны мелко-буржуазнөј ідеологїяне.

Тїма Вең 1929 воө гїжіс Трїпан Васөс, кыпөдїс өтка, торја крестанїнөс геројөз, мед прамөј мортөз. А өні мед прамөј мортыс вермас лоны сөмын колхозчык, сөмын робочөј, сөмын ударчык вөрлөзан фронт вылын, став, кодјас сөлөмеан дорны не өтка, а өтувја овмөс.

Һөбдїнса Вїттор гїжіс „Рытја“, кытөні кулакөс петкөдлө зев бур мортөн, колхозө пырыс крестанїнөн.

Тащөм прїмерсө позө ваяөдны уна. Најө вїсталөны, мыј колө паскөдны аскрїтїка да вужнас бырөдны сотсіалїзм течөмлы паныда ідеологїя.

Сы понда зев вескыдө ВКП (б) ОК-лөн кывысасыс:

„Танї зев ыжыд мог лөб комї література творчествоын кык

фронт выlö вермасём — веекыд-
выв оппортунизмкөд, да „шужа“
выв мөвијаскөд, национал
да великодержавнөј шовицизм-
көд вермасём“.

Сентябр 30 лунө чукөртчө КАПП-лөя
кожмөд конференција. Конференција вы-
лө корёма став комі гижыјасөс.

Меыжыд мөгөн конференцијалөн лөб:
Решитны вопрос, кызі пеккөдны,
јонмөдны пролетариат нога
художествоа комі литературасө.

Отпырјө објавитны чорыд кое бысеама
бикас кежомјаслы пролетариат виыме комі
художествоа литератураын.

К ущөм нөшта мөгјас сулалөны комі
художествоа литература да КАПП возын
мі гижам „Ордым“ сентябрса номерјасын.

Өнi сөмын колө шуны:

Быд комі гижыелы колө прамөја төд-
масны ВКП (б) ОК резолютсияөн да ду-
мыштны, кызі сiјө олөмө пөртны.

„Ордым“ редактсия КАПП конферен-
тсия шүөмјас куза сорнитны востө торја
жүкөд. Чуксалам став гижыјасөс гижны
кызі пөртны КАПП 3-өд конференција-
лыг шүөмјас.

Гижөј, витчызам стаггајастө.

Виль Паш

Комі художествоа литератураөс соцсiализм течан фронт выlö

(Горнитөм выlö)

Соцсiализм нога олөм течигөн, на-
роднөј овмөсын реконструктсия
нүөдигөн, сиктын коллективизатсия
пеккалгөн, классөвөј тыш јөвмигөн
художествоа литературалөн мөгјасыс
вывти јона ыждисны. Тажө кадыс ко-
рө гижыјаслыг вылмөдны асыныс
ужсө, бергөдчыны өнија гырыс мөг-
јаслаң, уждаң да өлөмлаң банөн.
Тажө зев ыжыд да сөкыдтор. Уна
гижыјас-на (мі бостам тані комі
гижыјасөс) ез кутны тајө мөгјас
гөгөрыс јитны асыныс ужнысө, ез
кутны кыпөдчыны өнија олөм гыјас
вылас. Веег КАПП организатсия
зоңнас-на ез куж вылмөдны (пере-
стројитны) асыс ужсө. ВКП(б) Обком
та куза веекыда шуис:

Гражданскөј война да овмөс зоңтан
үр гижөдјас сетөмкөд щөц комі

художествоа литература ез куж петкөд-
лыны соцсiализм нога наступајтан кад-
сө, ез матыстчы реконструктивнөј кадө
соцсiализм течөм бердо. Тажө петкөдлө
комі художествоа литератураын зев-
ыжыд кризислыг лөбм“.

Тажө сето зев бур серпас мијан
ужды. Колө чайтны, мыј мијан КАПП
правлениеө-ни, „Ордым“ журнал ез
бостчывны буржыкасө тајө падрөм-
ыс петны. Вөвлисны ескө сорнија-
сыд уна-да, сөмын сорнијас кежыс-
и ставыс колө. КАПП ез куж гижы-
јасөс котырты соцсiализм течан
мөгјас гөгөр, сiјө колөс најөс аслы-
ныс-аслыс, најө уждөн да творчест-
воөн веекөдлытөг (сөмын вөлі кы-
мынкө гижөд лыд-өм да „Ордым“ пыр
кымынкө indөд).

А кадыс корө, корө ловја веекөд-
лөм, ловја уж, кадыс корө вылижык

щупддд художествоа літэратурабс кыпдддм, сійдс производстволань (вдр-лездм, кылдддчдм, колхоз, завод да с. в.) матыгтдм. Сдмын тајд дјассыс мі жона-на колам бдрд (зев-на еща буржык гјждд вді сетдма дніја кад жылыс).

Дніја кадд міжан воын сувтд зев ыжыд мот: кадрјас велдддм - быдтдм. Кдмі літэратура віжд тајд медыжыд вісапіныс. Тајд жылыс вел жона сорнтісны сыктывкарса комі гіжыдјас чукдртчылдм вылын (22/VIII-30 во), дај ВКП(б) ОК аслас шудмын індіс: „КАПП правленддса фракці-јалы јонжыка віжддлыны батракјасыс, робочдјјасыс, гдл крестанасыс да колхознїкјасыс выл літэраторјасдс тддмалдм, быдтдм да велдддм вылд.“

Тані міжан подулыс ем ыжыд. Гіжны бостчысјас міжан пыр дтард со-ддны; уна до гіждд вод редакціјад насад. Унадн-нїн на пыцкыс бдрја војаснас велалісны буржыка гіжны. Сдмын бара-жд колд шуны, најдс вді колдма аснысд-аслыныс. Шдр школајас бердын (педтехнїкум, ОСПШ, Серегов, Помосдін да с. в.) вдісны кымынкд літэратурндр кружок, сдмын налдн ужыс омдла мунліс бур вескддлысјастдгыд, налы вескыд установеатд сеттдгыд.

КАПП-лы вді колд сыктывкарса кружокјасд сетны буржык вескдд-лысјасдс, лддддны местајасвывса кружокјаскдд гіждда јітдд, кыскыны сїктјасын літэратура кружокјасдн вескддлыны ушїтелјасдс да мукдд велдддчдм јдзс. Сесеа міжан днідз-на абу лдддддма міжан условјдјас еертї літэратура кружокјаслы прїмерндр программа, оз сетчыны методї-ческдр індддјас.

Тані зев паекыда сувтд сорнї літэратура кружокјаслыс ужсд бур-

мдддм жылыс, кружок лыдсд сод-тдм жылыс. Сыктывкард (шуам „Ордым“ журнал бердд лїбд КАПП правлендд бердд) колд котыртыны шдрса (тсентралндр) літэратурно-творческдр круждд (дні котыртіс-нїн) Сылы пуктыны мдгдн велдд-чан уж нудддм кынзї, (гіждд-јассд асыныс відлалдмдн, сы жылыс еорнїтдмдн, крїтікаалдмдн), петкдд-ны масса пдвсд асыныс творчест-восд, отсавны мукдд літэратурндр кружокјаслы. Тајд кружокыслы-жд колд лддддны местајасвывса кру-жокјаскдд јітдд (гіжасдмдн, весїг мортјасос ыстылдмдн), котыртавыны да ыставлыны сїктјасд, колхозјасд, вдрлезанїнјасд гіжысјасыс брїгада-јас да торја гіжысјасдс (дерт, КАПП-кдд сорнїтчдмдн). Кружоклы ужсд нуддны КАПП правлендд вескдд-лдмулын.

Гіжны бостчысјаслы отсалдм мо-гыс, КАПП правлендд бердд колд котыртыны консултатїја. Та боксад міжан ужыс некушдм пдпшїтї ез мун-лы. „Ордым“ редакціјалдн гіжыс-јаскдд гїжасдм ез вдв пдпшїтї ндтї. Гіжысјас ужын отсдгсд вді оз сет. Консултатїјалдн мдг—быд тујтдм гїждд вылд (дерт, неуна-кд гїждддыс-лдн ногыс ем да гїжысслдн гїжан самыс быдмд) колд сетны вочакыв пїемддн лїбд журнал пыр. Сенї інд-дыны став тырмытдмторјас вылас, сдмын сїдї, мед сїдд індддыс оз вді тдрјшпт гїжысдсд ужгыс, а кыпд-діс сы вылд.

Том гїжысјаслдн да гїжны бостчыс-јаслдн колд асланыс јонжыка бост-чыны велдддчыны, јонжыка лыдсдыны роч гїжысјасдс да буржык комі гї-жысјасдс, тддмасын літэратура теорї-јадн. Міжан медтырмытдмторјыс—омдла велдддчдм. Комі гїжысслдн кул-

тураыс колѳ лоны вылынжык, тѳдѳ-мыс быд боксаң ыжыджык.

БЫд ассотсиатсиаын гижыејас нуѳдѳны ыжыд творческѳј уж. Унжык ассотсијатсиаыс-ѳин збыл-вылѳ бергѳдѳчис производстволан банѳн. Мијанлы сѳз-жѳ оз ков пугыны асланым сѳк пыщкын. КАПП прав-леѳѳнѳлы колѳ пуктыны ас војас могѳн—использутны став верман-торсѳ комѳ художествоа лијтература уж бурмѳдѳмын. Арсаңыс-жѳ колѳ ыставны ѳиктјасѳ (колхозјасѳ, вѳр-лејанинјасѳ да с. в.) торја гижыејас-сѳс, бригадајас. Налы сѳтны могѳн нуѳдны сенѳ кущѳм сурѳ ужјас (мед-са культура кыщѳдѳм боксаң), тѳд-масны сенѳ ужалѳмѳн, олѳмѳн, сѳтны гајет журналјасѳ материал, чукѳртны асланым творчестволы уж.

Гијанторјыд ѳнѳ зев уна. Сѳмын ѳдјассыс колѳм вѳсна (а сыыс ми колам „пачѳдѳрын пѳжѳм“ вѳсна) ми ѳгѳ-на кушѳј бостны колана ги-жѳдѳторсѳ, ѳгѳ-на кушѳј петкодлы-ны ѳнѳја гырыс вежѳѳмјасѳѳ, ыжыд вѳвлытѳм ужсѳ.

ОК аслас шуѳмын индѳс, колѳ-пѳ лијтература уж лыдѳдыны ѳб-щественнѳј нагрукабн. Тајѳ ѳтсалѳ мијанлы кокнѳыджыка бостчыны ли-јтература ужѳ, јонжыка јитчыны мас-сакѳд, производствокѳд.

„Пѳрысжык гижые кадрјас војѳ мунѳм пыдѳдѳ, мунѳны бѳрѳ.“ ОК-лѳн тајѳ инѳмыс збыл. Кодыр том-жык гижыејас зѳлѳны вѳтчыны олѳ-мыскѳд, пѳрысжык гижыејас кутѳсны колны бѳрѳ, ез лоны нырщѳкјасѳн том гижыејасыслы. Тајѳ зев ыжыд тырмытѳмтор. Најѳ-ѳд аслас кадын вѳлісны зев војын муные гижыејас, дај ѳнѳ самыс налѳн том гижыејас дѳрреыд јона вылын, сѳмын најѳ ез кужны перестроитчыны ѳнѳја кад

корѳм сѳртѳыс, ѳнѳја могјас гѳгѳр. Налѳн, ѳерт, лоас војѳ кеклѳ асны-сѳ пыркнѳитны да сѳвтны медвојза радјасас комѳ лијтератураын.

КУЩѳМ лијтература-нѳ колѳ ми-јанлы сѳтны реконструктѳсија нуѳдан ѳнѳја кадѳ? Тајѳ сорнѳыс зев ыжыд, та вылѳ колѳ јонжыка вијѳд-лыны. Комѳ художествоа лијтерату-раын мијан вѳліны ѳин кущѳм сурѳ прорывјас, вѳліны классѳвѳј враг-јас адзѳытѳм, натсиѳнал шовѳ-нѳизм нога мѳвнѳјас, да вес-кыдвыв вежыңјас. Тајѳ став-торјас јывыс зев вескыда инѳма ВКП (б) ѳбком шуѳмын („Ордым“ 13 д №, 1930 во).

Мијан колѳ сѳтны классѳвѳј виј боксаң тујана гијѳдјас, петкѳдлыны асланым гијѳдјасын сѳтсиализм те-чан ыжыд уж мунѳмсѳ, петкѳдлыны сы гѳгѳр классѳвѳј тыш јѳсмѳмсѳ, сѳтны ас гијѳдјасѳн ужалыс вој-тырлы јон ѳружѳ партија тујвиј вѳсна вермасѳмын, классѳвѳј враг-јасѳс пазѳдѳмын, гырыс могјас олѳ-мѳ пѳртѳмын. Комѳ лијтературалы Был Војвыв течѳмын колѳ лоны медвојзас, комѳ гижыејаслы колѳ лоны тајѳ фронт вылас медвојза радјасас муные бојечјасѳн. А тајѳ могјасѳ ми вермам олѳмѳ нуѳдны сѳмын ас-нымѳс пыркнѳитѳмѳн, ужнымѳс выл-мѳдѳмѳн да сѳјѳс ѳнѳја ѳдјаскѳд, ѳнѳја кадкѳд јитѳмѳн.

АСКРТИКА нуѳдѳмѳн, крѳтика уж паскѳдѳмѳн мијан ужын вер-масны лоны вел гырыс војѳ му-нѳмјас, резултатјас. Сѳмын ѳѳыс-нѳ, мѳдѳс мијан абу кыштѳмаѳе ко-лана шупѳдѳз. Крѳтика уж мијан, кыјѳ „Ордым“ пыр, сѳз-жѳ-ѳ ѳтувја крѳтикаалѳм пыр пуктѳмаѳмѳла. Се-са крѳтикјасыд мијан абуѳе. Кѳлѳ пуктыны мог — быдтыны буржык

критикасы, „паскөдны критика жүкөд „Ордым“ журналын“ (ОК шүбмө) да быд ыжыдык гижөд жылы сорнитны КАПП чукөртчылөмјас вылын да литкружокјасын.

Повтөг паскөдны гижөјас пөвсын аскритика, сөмын секи ми вермам кыпөдны качествө асланым гижөдјаслыг, сөмын секи ми вермам кысыны комі художествоа литература лыдыгјасөс.

Гырыгжык художествоа гижөдјас бердө ми егө-на бостчылөј. Гырыг ужјас пыщкө пырөмөн, производство бердө матыетчөмөн колө төдмасны (бура төдмасны!) олөмыскөд, гырыг вежөмјаскөд, быдлуңја ужкөд да гетны комі војтырлы гырыгжык гижөдјас (повестјас, поемајас, романјас). Колө щөщ гижны-і выль формаа гижөдјас (стсена вылын коңңја петкөдланторјас да с. в.).

МЕДБӨРЈА кывјын колө индыны нөшта тащөмторјас вылө: КАПП-лыг ужсө да вескөдлөм бур-

мөдөм могыг, КАПП правленнөбостны дон мынтөмөн төрја ужалысөс (таг-жө шүисны-і сыгтываркаса гижөјас асланыс чукөртчылөм вылын). Буржыка төдмасны КАПП пыодчөмкөд. Кысыны буржык попутчөјасөс да том гижөјасөс КАПП-ө. Вескөдны налыг ужсө колана вижөд, отсавны сувтны соцализм течан туж вылө.

„Конферентсја вылас КАПП-лөн колө корны уңжык том гижөјасөс да гижны бостчыгјасөс“ (ОК шүбмө), мед најө матыетчөсны мөдөмөд динас, мед төдныжык кутисны асвоғаныс сулалан могјасөс.

КАПП-лөн конферентсја, став общественност отсалөмөн, кужас индыны комі художествоа литература ужлыг вожө тужјас, кужас бергөдны асыг ужсө өнја могјаслаң, сетасјон вороп комі гижөјаслы вожө ужалөмын да творчествоын, збыль петкөдас најөс соцализм течан фронт вылө.

КАПП-ЫН

Нотыртчөс литература-творчөскөј кружок

КАПП правленнө бердын заводитөс ужавны литературно-творчөскөј кружок.

Кружок пунктө ас воғас мог: нүөдны велөдчан уж, паскөдны творчөствөсө том гижөјаслыг, кыпөдны интересө общественностлыг да став ужалыс војтырлыг комі художествоа литература вылө комі рытјас вөчөмөн, ужалыс војтыр пөвсын гижөдјас лыдыөмөн, сиктјасө бригадасөн велөмөн, сені та бок сав паскөд уж нүөдөмөн.

Гижөсны-нын кружокө 25 морт. Бјурөб вескаисны: Выль Паш, Вас Миг да Изур Иван. Кандидатө: Грин Саш да Гим ван. Кружок кутас ужавны план серчө, чукөртчывны быд дас лун пыщын өтчөд.

КАПП кутас лөңны газет

„Ордым“ журналын сентябр төлнөсав быд төлөмын өтчөд КАПП правленнө кутас лөңны газет. Газетын кутасны гижөны литература кружокјасөс уж жылыг да выль гижөјасөс лөсөдөм жылыг. Тајө газет пырыс КАПП правленнө кутас вескөдлыны литература кружокјасөс ужөн. Таг-жө кутас гижөны КАПП-са шөңјасөс уж жылыг.

ЧЕЛАДЛЫ ЛЫДАНТОР

Кујлөны комын квајт морт

Гөл јөз дор олыејас,
Выл олөм дорыејас
Кујлөны площадын
Комын квајт морт.

Венісны белөјкөд
Том јөз, бур војтырјас,
Муісны вермасны—
Колісны горт.

Комын квајт коммунист
Шедісны белөјлы,
Сесса і шуісны:

— „Татчө і лыјө!“
Местаас лыјісны,
Кодјісны мүсө.
Колө-пө пыдөжык
Кодјыны гусө.

Сымында јөзылды
Колө-жө места—
Өтлаө јітчісны
Кычкөн теста.

Ассыныс тувічсө
Колісны мјанлы

Челадлөн быдтас

Школа берд керөсын
Вежөдө јөр.
Јөр пыцкын быдмөны
Пуктасјас тыр.

Быдеама пөлөсыд...
Лыдсө он төд.
Јогјасые весјөма,
Оз бара пөд.

Морковыд, соркныд...
Ок, кымын град!

Асланыс быдтаслы
Челад зев рад.

Жар вылын быдмөмны
Котырөң, щем
Корјасые пушкыртө
Улыса, веж.

— „Ужсө ті помалөј“
Шуісны піјанлы.

Најөс тыртісны,
Мукөдсө ловјөн,
Жалөс, дерт, лоіны
Міјанлы најө.

Код вөсна мыреісны
Төдам-өд мі.
Мі вөсна кулісны—
Ог вунөдөј мі.

Өні мі гажөдны
Најөдөс волам,
Шогсө көч палөдны
Најөлыс колө.

* * *

На возын сулалө зев міча пожөм,
Најөдөс гажөдө, быгөө век гожөм.
Учөј-жө, учөј, јортјасөј, ті,
Мі раді етінныд ассыныд лов.

Өнз Колз.

Небыдик ловшыөн
Лолалө јөр,
Ыпјалө жар вылын
Нумјаліг тыр.

Гож возын малалө
Пуктассө төв.
Нуца-нуц вежөдө,
Пушкыртө јөр.

Челадыс радлөны,
Німкодөс зев
— Öтувја ужнымлөн
Быдмас-пө мед.

Сінмөс моз вічөны
Ассыныс јөр.
Быдтассө ез медем
Нещкав сес „вөр“.

Өл Міш.

МУНӢ ФОТОКОНКУРС

„Ордым“ журнал востӓ коми областувса медвоӓӓа фотоконкурс. Конкурс пунктӓ ас воӓас мог: фотолубителӓасӓс сӓтсиализм стрӓбитан ужӓ матыстӓм, налыс ужнысӓ талунӓа могӓас олӓмӓ пӓртӓмкӓд жӓтӓм.

КОНКУРС ЛУКӢӢ КЫК ТӢМА ВYЛӢ

1. ВӢӢ Р Л Е ӓӢӢ М.

2. КОЛХОЗӓАСЛӢН Уӓӓ ДА ОЛӢМ.

Конкурс вылӓ мӓдӓдӓм ӓнӓмокӓас колӓ лоны мӓчаӓе, тӓдчанаӓе, бромосеребраннӓӓ бумага вылын, ӓӓк збылтор, вӓлӓмтор жӓлыс, меӓым кыв-мӓдӓн поӓӓс вӓставны ӓнӓмокӓаслыс содӓржаӓӓӓсӓ журналӓ да гачетӓ лезӓгӓн.

Конкурсын поӓӓ участвуӓтны быд мортлы, кодӓ вермӓ мыӓӓнӓкӓ ӓнӓмайтны.

Ӣекущӓм гӓжасӓмӓас конкурсын участвуӓтӓм вылӓ оз ковны, сӓмын быд ӓнӓмок мылӓкӓ колӓ гӓжны прӓстӓӓ карандапӓн: 1) нӓм, вӓч да ов; 2) кӓнӓ, мыӓ ӓнӓмайтӓма.

Мӓдӓдӓны поӓӓ кӓӓ кымын ӓнӓмок.

МЕДВУР ӓӓӓМОКӓАС ВYЛӢ ЛӢӢ ГЕТӢМА ПРЕМӓӓАӓАС:

1-жа ПРЕМӓӓА	—	20 шӓйт	(ӓӓӓк премӓӓа)
2-д ПРЕМӓӓА	—	15 шӓйт	(куӓӓӓм премӓӓа)
3-д ПРЕМӓӓА	—	10 шӓйт	(вӓӓт премӓӓа)

Сӓм пыдӓдӓ поӓӓ бостны фотоматериал да нӓгаӓас фото жӓлыс.*) Премӓӓаӓас сетӓм ӓнӓмокӓас лӓб лезӓма „Ордым“ журналын гонорар сетӓмӓн.

Конкурс вылӓ пакетӓас ыстыны тащӓм адрес куӓа:

**Сыктывкар, Вадорвыв, 38, „Ордым“
журнал редакӓӓаӓ, фотоконкурс вылӓ.**

ӓӓӓмокӓас конкурс вылӓ поӓӓ мӓдӓдӓны 1931-ӓд воӓа январ 1-ӓд лунӓӓ.

«ОРДЫМ» ЖУРНАЛ РЕДАКӓӓА.

*) Коми нӓга лезӓнӓӓ регӓд воӓсны фотоаппаратӓас. Сӓӓӓ фотоаппаратӓасӓӓ медвоӓ лӓб сетӓма конкурс вылын бура участвуӓтӓеӓаслы.

О т в е т с т в е н н ы й р е д а к т о р
И. И. ОБОТУРОВ

Ч л е н ы р е д к о л л е г и и
В. А. САВИН И. И. ПЫСТИН

44549

НЗК Комму
1-1